

ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ СІМЕЙНОЇ ТА МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

*Серія книг
Бібліотека «Молодіжного працівника»
Книга 6*

МОЛОДІЖНІ ЦЕНТРИ: НАЦІОНАЛЬНІ ПРАКТИКИ СТВОРЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ

Методичні рекомендації

Київ 2019

Авторський колектив:

Вакуленко О.В., канд. пед. наук; Пеша І.В., канд. пед. наук;
Мукосеєва Л.П., Тілікіна Н.В.

Загальна редакція:

Пеша І.В., канд. пед. наук

Рекомендовано Вченою радою
ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики»
протокол № 01 від 29 січня 2019 р.

Молодіжні центри: національні практики створення та організації роботи /
за ред. І.В. Пешої. – Київ : ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної
політики», 2019. – 53 с.

У методичних матеріалах обґрунтовано провідну роль молодіжних центрів в організації практичної роботи з молоддю та об'єднання суспільно активної молоді на рівні територіальних громад. За результатами аналізу міжнародних та українських кращих практик організації роботи молодіжних центрів сформульовано перспективні напрями їхньої роботи, основні етапи створення та організації діяльності молодіжного центру, складові кожного із етапів та умови їхнього ефективного впровадження.

Запропоновані матеріали стануть у нагоді фахівцям місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спеціалістам, які реалізують державну політику в молодіжній сфері, молодіжним працівникам, представникам громадських об'єднань та молодіжним активістам. Матеріали можуть бути використані в навчальному процесі з підготовки студентів за спеціальністю «соціальна робота», «соціально-виховна робота з дітьми та молоддю», «педагогіка», «управління соціальними закладами», підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців, які працюють у молодіжній сфері.

Методичні матеріали розроблені у рамках виконання науково-дослідної роботи «Молодіжні центри як осередок роботи з молоддю в територіальній громаді» у 2017–2018 роках (№ державної реєстрації 0117U002332).

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ I. Роль молодіжних центрів у організації молодіжної роботи у територіальних громадах	5
1.1. Молодіжні центри як суб'єкти роботи з молоддю на рівні громади	5
1.2. Обізнаність української молоді щодо роботи молодіжних центрів.....	8
Розділ II. Національні практики організації молодіжної роботи.....	14
2.1. Регіональна молодіжна інфраструктура України.....	14
2.2. Клуби за місцем проживання як ресурс молодіжної роботи у громаді	23
Розділ III. Створення та організація роботи молодіжного центру.....	32
3.1. Обґрунтування доцільності діяльності молодіжного центру	32
3.2. Планування роботи молодіжного центру	34
3.3. Юридичне оформлення молодіжного центру.....	39
3.4. Організація роботи молодіжного центру	41
3.5. Оцінювання ефективності роботи молодіжного центру	44
Післямова	48
Список використаних джерел.....	49
Додатки	52

ПЕРЕДМОВА

В Узагальнених рекомендаціях Команди міжнародних оглядачів Ради Європи зазначено, що молодіжна політика має ґрунтуватися на моделі відкритого розвитку, що спонукає молодих людей проявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, бути залученими і мати змогу визначати пріоритети та методи здійснення молодіжної політики. Концепцією Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки, Стратегією розвитку державної молодіжної політики України на період до 2020 року, Хартією основних прав Євросоюзу, Європейським пактом в інтересах молоді, Молодіжною стратегією Європейського Союзу та іншими міжнародними документами, одним з пріоритетних напрямів визначено розвиток громадянської активності молоді. Одним із завдань Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки щодо сприяння формування соціально активного громадянського світогляду молоді є підтримка ініціатив молоді та її інноваційного потенціалу, створення умов для творчого та духовного розвитку молоді, її інтелектуального самовдосконалення, а також здійснення аналізу існуючої мережі установ, які працюють з молоддю, та розвиток на їх базі молодіжних центрів, виходячи з потреб конкретного регіону.

На рівні територіальної громади осередком молодіжної роботи та згуртування соціально активної молоді є молодіжні центри або молодіжні простори. Метою їхньої діяльності є організація молодіжної роботи, побудована відповідно до європейських стандартів та практик, підтримка розвитку молоді в регіонах, активізація залучення молоді до різних програм та ініціатив, створення сприятливих умов для розвитку молоді та формування її активної громадянської позиції.

За результатами аналізу досвіду організації роботи молодіжних центрів в Україні сформульовано перспективні напрями їхньої роботи, основні етапи створення та організації діяльності молодіжного центру, складові кожного із етапів та умови їхнього ефективного впровадження.

Методичні матеріали розроблені у рамках виконання науково-дослідної роботи «Молодіжні центри як осередок роботи з молоддю в територіальній громаді» у 2017–2018 рр. (№ державної реєстрації 0117U002332).

Розділ I. РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ ЦЕНТРІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

1.1. Молодіжні центри як суб'єкти роботи з молоддю на рівні громади

Важливим на сьогодні є не тільки забезпечення координації молодіжної роботи, але й активне залучення молоді до життя місцевих громад. Одним із шляхів реалізації молодіжної політики є створення молодіжного центру/молодіжного простору, що зосереджував би необхідні для молоді послуги, можливості проведення вільного часу та всебічного розвитку. Координаційним органом такого центру/простору може бути комунальна установа, приватна структура, громадське об'єднання, але коло функцій у них однакове.

Молодіжний центр – одна з форм організації молодіжної роботи, що дає можливість молоді розділити дозвілля з іншими, задовольнити свої інтереси та розвинути власні таланти. В інтересах центру – залучити своїми пропозиціями як можна більше молодих людей, а це можливо тільки тоді, коли діяльність центру дійсно орієнтована на інтереси окремих учасників і груп в цілому, коли надані різні можливості організації дозвілля, здійснюється організація та планування діяльності цільових груп і існує можливість реалізації власних проектів. Виходячи з цього, можна виділити дві основні умови, необхідні для дієвого функціонування молодіжного центру: розуміння запитів цільової групи та володіння варіантами організації дозвіллевой діяльності.

Робота молодіжних центрів регулюється Типовим положення про молодіжний центр, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 1014 від 20 грудня 2017 р. Відповідно до Типового положення *молодіжний центр* – це установа, що утворюється для вирішення питань соціального становлення та розвитку молоді. Метою діяльності центру є сприяння соціалізації та самореалізації молоді; інтелектуальному, моральному, духовному розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу; національно-патріотичному вихованню молоді; популяризації здорового способу життя молоді; працевлаштуванню молоді та зайнятості у вільний час, молодіжному підприємництву; забезпеченню громадянської освіти молоді та розвитку волонтерства; підвищенню рівня мобільності молоді.

Засновниками молодіжних центрів комунальної форми власності можуть бути органи місцевого самоврядування, центрів приватної форми власності – юридичні та/або фізичні особи. Центри приватної форми власності у своїй діяльності можуть використовувати Типове положення. Центри комунальної форми власності утворюються в установленому законодавством порядку, насамперед, на базі існуючих установ, які працюють з молоддю, виходячи з потреби конкретного регіону, а у разі відсутності таких установ – шляхом утворення нових центрів.

Створення молодіжного центру може відбуватися на базі об'єктів існуючої молодіжної або соціальної інфраструктури, які не використовуються або мало використовуються населенням територіальної громади. Такий молодіжний заклад може діяти у будь-яких наявних у населеному пункті

об'єктах: клуб, бібліотека, виконком, заклад загальної середньої освіти, структури з працевлаштування та запобігання безробіттю серед молоді, молодіжні заклади оздоровчо-лікувального характеру, спортивні заклади, центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо. Водночас досвід діяльності молодіжних центрів в Україні показує, що окреме приміщення, розташоване у доступному та досяжному для молоді місці, є однією з умов ефективної молодіжної роботи.

Основними *завданнями центру* є:

1) утвердження громадянської позиції, духовності, моральності, національно-патріотичної свідомості та формування у молоді сімейних, національних і загальнолюдських цінностей;

2) популяризація стандартів європейської молодіжної політики і роботи з молоддю в Україні, освітньої філософії та підходів відповідно до рекомендацій Ради Європи та Європейського Союзу;

3) створення умов для творчого розвитку особистості, інтелектуального самовдосконалення та лідерських якостей у молоді;

4) популяризація здорового способу життя молоді;

5) сприяння працевлаштуванню молоді та зайнятості у вільний час, молодіжному підприємництву;

6) забезпечення розвитку міжнародного молодіжного співробітництва та міжрегіональної взаємодії молоді в Україні, сприяння волонтерській діяльності та мобільності молоді.

З метою сприяння участі громадськості, зокрема молоді, у забезпеченні ефективної діяльності центру при центрі утворюється консультативно-дорадчий орган – *експертна рада*, яка діє відповідно до положення про експертну раду, затвердженого Засновником.

Основними завданнями експертної ради є:

1) здійснення громадського контролю за діяльністю молодіжного центру, в тому числі використанням майна і коштів центру, та діяльністю директора молодіжного центру, забезпеченням її прозорості, правомірності, законності, доцільності;

2) сприяння врахуванню молодіжним центром громадської думки під час провадження його діяльності;

3) підготовка пропозицій щодо визначення завдань, шляхів перспективного розвитку та основних напрямів діяльності молодіжного центру, здійснення контролю за виконанням;

4) підготовка пропозицій до плану роботи молодіжного центру, здійснення контролю за його виконанням;

5) заслуховування звіту директора молодіжного центру про діяльність центру;

6) проведення моніторингу стану виконання молодіжним центром покладених на нього завдань;

7) проведення аналізу результатів перевірок діяльності молодіжного центру.

Наказом Міністерства молоді та спорту України затверджено

Національний знак якості та критерії якості для молодіжних центрів (наказ №3284 від 03.08.2017 р.). Зазначений документ розроблено з метою підвищення якості діяльності молодіжних центрів і послуг, що ними надаються, за результатами ряду обговорень, проведених у регіонах України з представниками місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, молодіжних центрів і просторів та ініціативних груп з їхнього створення, закладів освіти, культури, туризму й краєзнавства, громадських активістів.

Напрями роботи молодіжного центру формуються відповідно до потреб та інтересів молодих людей конкретного населеного пункту. На думку молоді, за результатами соціологічних досліджень, молодіжний центр¹:

– активізує молодіжну діяльність: створює умови для діяльності молодіжних громадських організацій та молодіжних рад;

– проводить навчання спеціалістів, які працюють з молоддю, представників громадських об'єднань та громадсько активної молоді;

– є інформаційно-методичною базою молодіжної роботи (яку можна буде рекомендувати працівникам установ та відомств інших сфер діяльності, наприклад, закладам освіти або центрам соціальних служб);

– організує діяльність тематичних гуртків і клубів молодіжної роботи за інтересами;

– проводить інформаційну кампанію із формування позитивного іміджу молодіжної роботи, залучення молоді до життя громади.

Варто зауважити, що молодіжний центр громади має стати не тільки місцем надання певного набору послуг, але й первинним осередком громадянської активності молоді, наприклад, шляхом створення молодіжного консультативно-дорадчого органу об'єднаної територіальної громади, молодіжної ради, що об'єднує громадських активістів, представників молодіжних громадських об'єднань.

Оцінка якості діяльності обласних і місцевих молодіжних центрів здійснюється за окремими критеріями:

1) орієнтування на роботу з молоддю, створення відповідних умов для громадської діяльності молоді;

2) наявність компетентного персоналу;

3) сприяння розвитку якості роботи з молоддю;

4) забезпечення прозорих механізмів управління та фінансових процедур;

5) забезпечення участі молоді, молодіжних організацій в реалізації концепцій і програм центру;

6) використання при плануванні діяльності центру кількісних та якісних показників оцінки ефективності;

7) врахування в діяльності центру основних напрямів державної політики в молодіжній сфері.

¹ Молодіжна політика в умовах децентралізації. Методичні рекомендації для спеціалістів, які реалізують державну політику в молодіжній сфері / за ред. І.В. Пешої; ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». – К., 2018. – 28 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dismp.gov.ua/downloads/molodizhna-politika-v-umovakh-decentralizaciyi-2018/>

Сьогодні в Україні вже діє більше сотні молодіжних центрів і просторів різної форми власності, у тому числі утворених на базі закладів освіти, культури, спорту. Вони діють у більшості обласних центрів України та створюються в маленьких містах і селах України. Найбільш поширена мережа молодіжних центрів діє у Донецькій області. У рамках проекту «Гідна країна для гідних людей» було створено 85 молодіжних центрів. Розвиток мережі молодіжних центрів є пріоритетом молодіжної політики в Україні.

Разом з тим, активний розвиток мережі молодіжних центрів в Україні потребує унормування їх діяльності, зокрема, що стосується типових штатних нормативів молодіжних центрів і впорядкування умов оплати праці працівників молодіжних центрів.

1.2. Обізнаність української молоді щодо роботи молодіжних центрів

Рівень обізнаності та зацікавленість української молоді щодо діяльності молодіжних центрів простежується за результатами щорічних соціологічних досліджень «Молодь України», що проводяться на замовлення Міністерства молоді та спорту України.

За результатами соціологічного дослідження «Молодь України – 2018»² (2001 респондент), майже дві третини опитаної молоді (65,1%, 2017 рік – 64,7%³) не володіло інформацію щодо існування молодіжного центру на території населеного пункту, якому проживав респондент. Про відсутність молодіжного центру у їхньому населеному пункті вказало 17,9% (2017 р. – 18,7%), тоді як тільки 15,5% молодих людей (2017 р. – 14,9%) знали про існування молодіжного центру, однак його не відвідували та лише 1,5% респондентів відвідували молодіжний центр (рис. 1.1).

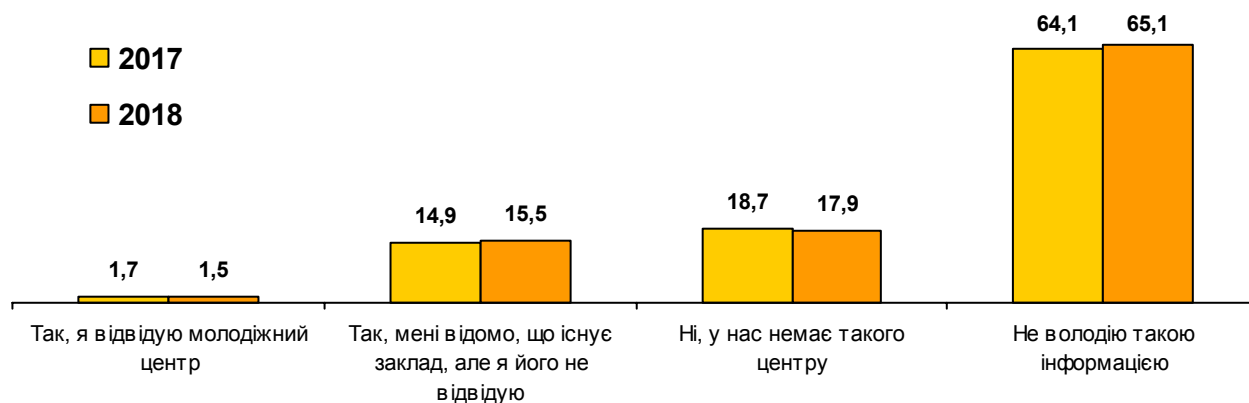

Рис 1.1. Порівняння відповідей на запитання «Чи відомо Вам про існування молодіжного центру на території Вашого населеного пункту?»

(серед усіх респондентів/-ок, залежно від типу поселення, 2017 – N=2000, 2018 – N=2001),%

Джерело: розраховано за результатами соціологічних досліджень «Молодь України – 2017», проведеного у 2017 р. Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України, та «Молодь України – 2018», проведеного у 2018 р. ТОВ «Перша рейтингова система» на замовлення Міністерства молоді та спорту України.

² «Молодь України-2018» – ТОВ «Перша рейтингова система». – 2018 р.

³ «Молодь України-2017» – Центр незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА». – 2017 р.

Мережа молодіжних центрів отримала більшого розвитку у містах, порівняно з сільською місцевістю. Про що свідчить більший рівень обізнаності про діяльність молодіжних центрів міської молоді, порівно із сільською (19,5% та 6,5% відповідно).

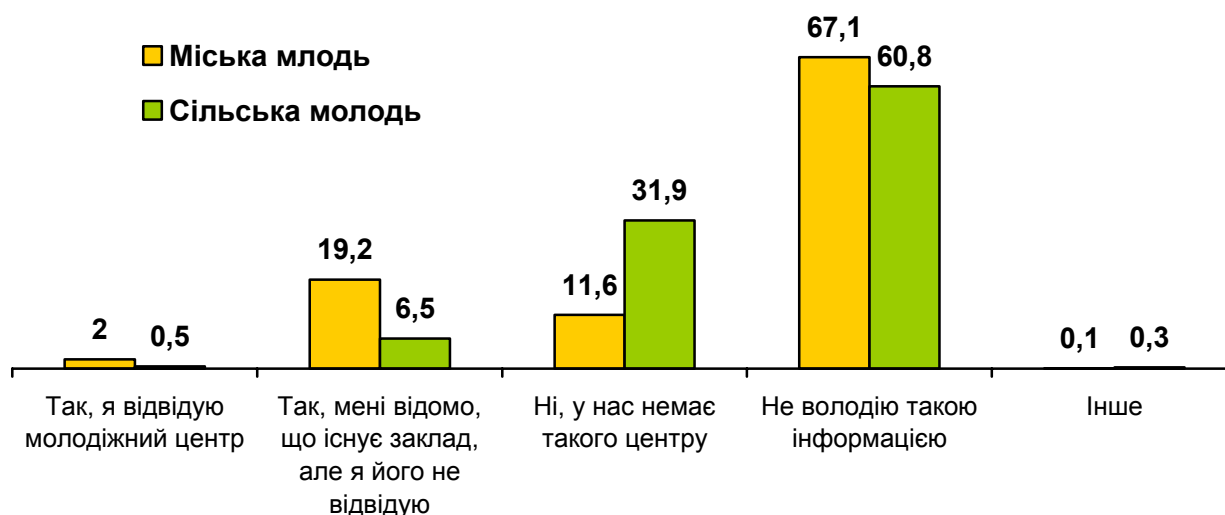

Рис. 1.2. Порівняння відповідей на запитання «Чи відомо Вам про існування молодіжного центру на території Вашого населеного пункту?» (серед усіх респондентів/-ок, залежно від типу поселення, 2017 – N=2000, 2018 – N=2001),%

Джерело: розраховано за результатами соціологічних досліджень «Молодь України – 2017», проведеного у 2017 р. Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України, та «Молодь України – 2018», проведеного у 2018 р. ТОВ «Перша рейтингова система» на замовлення Міністерства молоді та спорту України.

На запитання «Чи брали/берете ви участь у діяльності молодіжного центру?» лише 3,7% молоді дали позитивну відповідь, і це, переважно, міська молодь, яка мешкає у східних областях країни (табл. 1.1).

Таблиця 1.1
Розподіл відповідей на запитання «Чи брали/берете Ви участь у діяльності молодіжного центру?» (серед усіх респондентів/-ок, N=2000),%

	Серед усіх	За типом поселення		За регіоном				
		Міська молодь	Сільська молодь	Центр	Північ	Схід	Південь	Захід
Так, часто	0,9	1,1	0,5	0,6	0,2	2,7	-	0,2
Так, інколи	2,7	3,7	0,6	2,2	2,1	5,3	2,7	0,7
Ні	96,2	95,1	98,4	97,2	97,5	92,0	96,3	98,9
Інше	0,2	0,1	0,5	-	0,2	-	1,0	0,2

Джерело: розраховано за результатами соціологічних досліджень «Молодь України – 2017», проведеного у 2017 р. Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України, та «Молодь України – 2018», проведеного у 2018 р. ТОВ «Перша рейтингова система» на замовлення Міністерства молоді та спорту України.

Молодь вважає, що діяльність молодіжного центру має бути спрямована, по-перше, на організацію спортивних (42,3%) та розважальних (37,2%) заходів, надання юридичної (35,7%) та інформаційної (33,5%) підтримки. По-друге, молодь формує запит до молодіжних центрів щодо профорієнтаційних заходів (32,3%), роботи з цільовими групами молоді (31,2%), консультаційних послуг психологів (30,0%) та надання культурно-мистецьких послуг (20,8%).

Сума не дорівнює 100%, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька відповідей.

Рис. 1.3. Розподіл відповідей на запитання «Які послуги для молоді, на Вашу думку, має надавати молодіжний центр?» (серед усіх опитаних, залежно від віку, N=2000),%

Джерело: розраховано за результатами соціологічних досліджень «Молодь України – 2017», проведеного у 2017 р. Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України, та «Молодь України – 2018», проведеного у 2018 р. ТОВ «Перша рейтингова система» на замовлення Міністерства молоді та спорту України.

По-третє, діяльність молодіжних центрів повинна бути орієнтованою на соціальні та волонтерські ініціативи (22,5%), гурткову роботу (21,5%) та просвітницьку діяльність (19,1%) (рис. 1.3).

Зі збільшенням віку молоді зростає соціальний запит щодо отримання від молодіжного центру консультаційних послуг (юридичних, профорієнтаційних, послуг з працевлаштування) та зменшується запит на організацію розважальних

заходів. Отримати послуги щодо організації спортивних заходів з боку молодіжних центрів більшою мірою прагнуть молоді чоловіки, ніж молоді жінки. На думку жінок, більшої уваги потребує робота з кризовими категоріями населення (табл. 1.2).

Міська молодь, порівняно з сільською, вважає, що молодіжні центри мають надавати консультативну підтримку (юридичні, психологічні консультації, інформування) та організовувати соціальні та волонтерські проекти, а сільська молодь, на відміну від міської, більше потребує організації спортивних заходів.

Таблиця 1.2

Розподіл відповідей на запитання «Які послуги для молоді, на Вашу думку, має надавати молодіжний центр?» (серед усіх опитаних, залежно від статі, N=2000),%

	Серед усіх	За статтю		За типом поселення	
		Молоді чоловіки	Молоді жінки	Міська молодь	Сільська молодь
Спортивні заходи	42,3	45,4	39,1	40,7	45,9
Розважальні заходи	37,2	36,9	37,5	36,8	38,1
Юридичні консультації	35,7	37,3	34,1	37,6	31,6
Надання інформації та консультацій	33,5	33,8	33,2	35,7	28,7
Профорієнтаційні заходи та сприяння в працевлаштуванні	32,3	32,1	32,5	33,9	28,6
Робота з кризовими категоріями молоді	31,2	29,1	33,3	31,1	31,2
Консультації психолога	30,0	29,4	30,6	32,4	24,7
Культурно-мистецькі послуги	29,8	28,8	30,8	29,5	30,3
Реалізація соціальних і волонтерських проектів	22,5	22,2	22,7	24,6	17,7
Гурткова робота	21,5	20,0	23,1	22,0	20,3
Просвітницька діяльність	19,1	18,2	20,0	18,6	20,2
Надання приміщення центру для навчання, проведення заходів т	11,1	11,2	11,0	10,9	11,5
Важко відповісти	11,0	11,3	10,6	8,2	17,0
Інше	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2

Сума не дорівнює 100%, оскільки респонденти/-ки могли обрати декілька відповідей.

Джерело: розраховано за результатами соціологічних досліджень «Молодь України – 2017», проведеного у 2017 р. Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України, та «Молодь України – 2018», проведеного у 2018 р. ТОВ «Перша рейтингова система» на замовлення Міністерства молоді та спорту України.

Отже, результати соціологічних досліджень свідчать про низький рівень поінформованості та залученості молоді до роботи молодіжних центрів, що, зі свого боку, зумовлює необхідність проведення широкої інформаційної кампанії щодо можливостей молодіжних центрів, їх функціонального наповнення та напрямів діяльності.

Соціологічне дослідження «Молодь Волині – 2017»

Державним інститутом сімейної та молодіжної політики та Молодіжним центром Волині (м. Луцьк) у 2017 році було проведено соціологічне дослідження «Молодь Волині – 2017». Мета дослідження – вивчення цінностей та життєвих пріоритетів молоді, яка приживає у Волинській області, чинників, що впливають на формування цінностей в молодіжному середовищі, напрямів та завдань молодіжної роботи. Було проведено опитування учнівської та студентської молоді Волинської області (учні 9–11 класів загальноосвітніх закладів, ліцеїв, гімназій, професійно-технічних навчальних закладів, студенти ВНЗ I–II і III–IV рівнів акредитації). Усього було опитано 421 молода людина віком 14–24 років.

За результатами опитування, детально знайомі з роботою, яку проводять молодіжні центри, 7,4% опитаної студентської та учнівської молоді Волинської області, тоді як трохи менше половини опитаних чули про роботу таких центрів (45,1%). Не знайомі з діяльністю молодіжних центрів та нічого про них не знають 42,3% молодих людей (рис. 1.4).

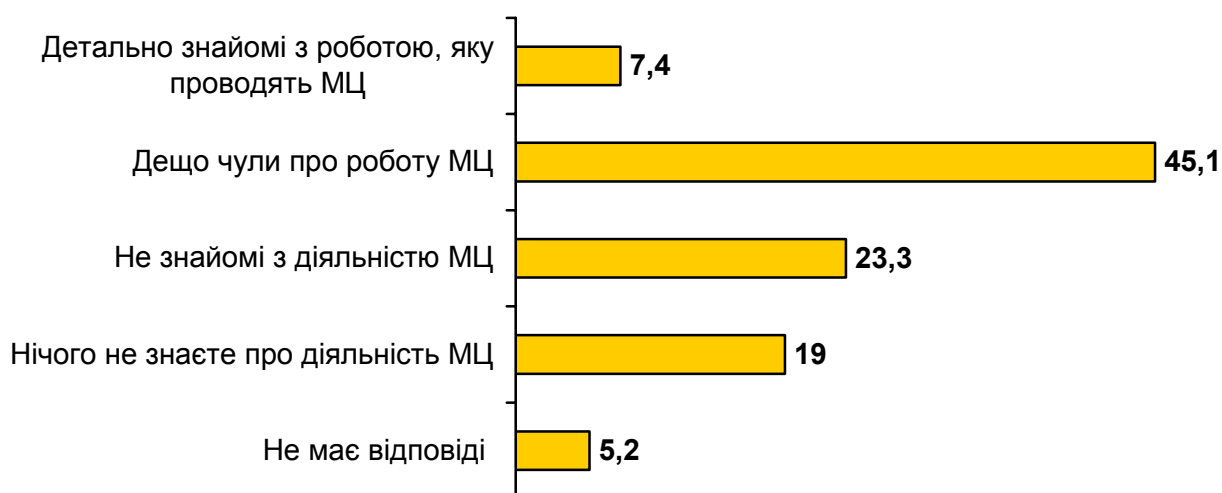

Рис. 1.4. Розподіл відповідей на запитання «Що ви знаєте про діяльність молодіжних центрів?», (серед усіх опитаних $N=421$),%

Джерело: розраховано за результатами соціологічного дослідження «Молодь Волині – 2017» проведено Молодіжним центром Волині спільно з Державним інститутом сімейної та молодіжної політики.

Ті, хто детально знайомий з роботою молодіжних центрів, дали достатньо високу оцінку їх діяльності. За 5-ти бальною шкалою оцінку «5» (високий рівень) дали 23,1%, оцінку «4» – 38,5%, оцінку «3» – 26,9%, оцінку «2» – 3,8% (рис. 1.5).

На думку молоді Волині, діяльність молодіжних центрів, насамперед, має бути спрямована на організацію дозвілля молоді (50,1%), формування навичок здорового способу життя (47,0%) та допомогу у виборі професії (45,8%). Важливими напрямками діяльності також визначено сприяння у працевлаштуванні молоді (37,5%), консультації психологів (37,5%) та об'єднання молоді за інтересами та прагненнями (36,6%), інформаційні консультації (33,0%), проведення заходів з національно-патріотичного та

громадянського виховання (31,6%), допомога у вихованні «важких» підлітків (30,6%). Крім того, були відмічені й інші напрями діяльності центрів, які є актуальними для молодіжного контингенту.

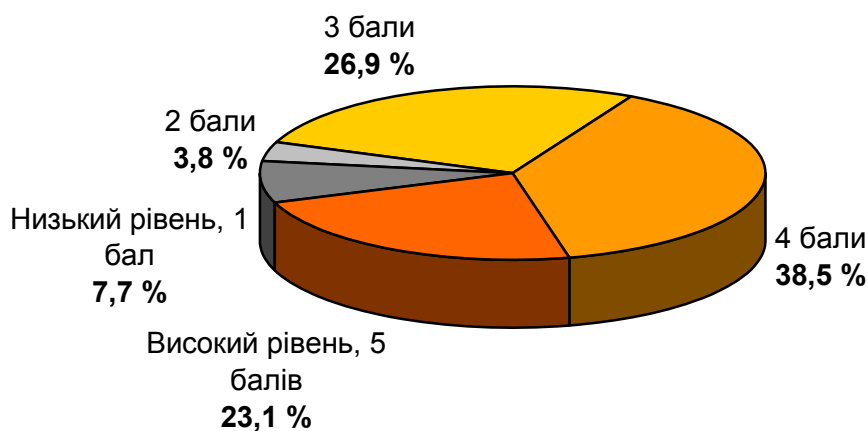

Рис. 1.5. Розподіл відповідей на запитання «Якщо ви знайомі з роботою молодіжних центрів, оцініть, будь ласка, рівень їхньої роботи за 5-ти бальною шкалою, де «1» – низький рівень, а «5» – високий?»

(серед тих, хто детально знайомий з роботою, яку проводять МЦ, N=26)%

Джерело: розраховано за результатами соціологічного дослідження «Молодь Волині – 2017» проведено Молодіжним центром Волині спільно з Державним інститутом сімейної та молодіжної політики.

Серед найбільш бажаних молодіжних заходів, які молоді люди хотіли би бачити у своєму населеному пункті, насамперед, вказані дозвіллі та спортивні заходи такі як: організація змагань та роботи різних секцій (31,1%), проведення розважальних заходів, концертів (20,7%), організація роботи гуртків, клубів (12,7%), проведення дискотек, вечірок, різних культурних заходів (розважальні програми, масові гуляння, «день села») – 10,2%.

Молодим людям було запропоновано визначити, які заклади та установи для молоді необхідно створити у їхньому населеному пункті. Перш за все, не вистачає спортивних закладів або місць для заняття спортом (27,5% опитаних). Про потребу створення молодіжних закладів/центрів/клубів, де може збиратися молодь для проведення дозвілля (тобто молодіжні центри) вказали 19,8% респондентів. Також молоді за місцем проживання не вистачає закладів/центрів дозвілля та відпочинку дітей та батьків (атракціони, аквапарки тощо), різних гуртків (рукоділья, хореографія, художня/арт-школа, музична школа) та культурних закладів (дім культури, кінотеатр, театр тощо)

Опитування учнівської та студентської молоді дало змогу визначити основні запити молоді регіону щодо напрямків реалізації молодіжної політики та ефективні форми та методи молодіжної роботи, зокрема, що стосується організації роботи молодіжних центрів.

Розділ II. НАЦІОНАЛЬНІ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ

2.1. Регіональна молодіжна інфраструктура України

Забезпечення координації молодіжної роботи та активного залучення молоді до життя місцевих громад можливе за умови формування *молодіжної інфраструктури* в об'єднаних територіальних громадах, що передбачає підтримку та розвиток діючих і створення нових молодіжних центрів (на рівні спроможних ОТГ) та запровадження роботи молодіжних просторів та молодіжних працівників (на рівні сільських та селищних ОТГ).

Молодіжні центри та молодіжні простори, що діють в Україні, утворені на базі закладів освіти, культури, фізичної культури і спорту різної форми власності та підпорядкування. За інформацією, наданою обласними управліннями/відділами, які формують молодіжну політику, до підготовки щорічної доповіді про становище молоді в Україні за підсумками 2017 р.⁴, виокремлені приклади роботи молодіжних центрів та осередків молодіжної роботи у розрізі регіонів України.

Так, у *м. Києві* діє Київський молодіжний центр, який є комунальною установою виконавчого органу Київської міської державної адміністрації. Заклад має 25 років досвіду, реалізує щорічно близько 300 проектів та охоплює своєю діяльністю 30000 молодих людей. Київський молодіжний центр взаємодіє зі студентським самоврядуванням, національними та міжнародними партнерами. У районах міста з молоддю працюють центри соціальних служб, центри по роботі з дітьми та молоддю та мережа підліткових клубів за місцем проживання. Частина центрів по роботі з дітьми та молоддю за місцем проживання функціонують без статусу юридичної особи та входять до складу центрів соціальних служб. Вони забезпечують роботу 29 підліткових клубів за місцем проживання в окремих районах міста, частина з них має статус юридичної особи та діє на підставі статуту. Центри забезпечують роботу численних осередків на кшталт центрів та об'єднань підліткових клубів за місцем проживання, центрів по роботі з дітьми та молоддю за місцем проживання, центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», централізованих систем підліткових клубів, дитячо-юнацьких клубів і дитячо-юнацьких спортивних клубів за місцем проживання.

У *Вінницькій області* діє мережа позашкільних закладів, що дали змогу у 2016 р. обласному центру технічної творчості учнівської молоді охопити відповідними заходами 1,4 тис. гуртківців області; обласному центру туризму, спорту, краєзнавства та екскурсій – понад 5 тис. учасників; обласній станції юних натуралістів – 8,3 тис. дітей і молоді. Основною ланкою молодіжної інфраструктури є Вінницький обласний центр соціальних служб, який у взаємодії з районними центрами та іншими структурними підрозділами,

⁴ Відповідно до листа Міністерства молоді та спорту України від 13.06.2018 № 4603/3.4 щодо надання матеріалів для підготовки державної доповіді про становище молоді в Україні за підсумками 2017 року.

причетними до реалізації молодіжної політики. У 2016 р. Центр організував проведення 844 спільних заходів та 4762 групових заходів (охоплено 14203 молоді людини). В області проводиться робота щодо запуску обласного молодіжного центру. Так, Вінницькою обласною радою було надано в оренду приміщення площею 600 м² та розроблено проектно-кошторисну документацію реконструкції цього об'єкта. Молодь активно долучається до процесу формування центру, зокрема в 2017 р. проведено 6 заходів культурного та освітнього спрямування.

На **Волині** до молодіжної інфраструктури належать навчальні та позашкільні заклади, центри дитячої та юнацької творчості; дитячо-юнацькі спортивні школи, центри соціальних служб; заклади з організації дозвілля молоді тощо. У позашкільних закладах обласного підпорядкування функціонує 467 гуртків; всього позашкільною освітою охоплено 71,1% учнів. Волинським обласним молодіжним центром праці упродовж 2016 р. організовано надання інформаційно-консультаційних і навчальних послуг 1840 молодим особам, проведено 18 тренінгів із старшокласниками та студентами, 55 тренінгів для тимчасово безробітної молоді (охоплено понад 1,5 тис. осіб); надано профорієнтаційних послуг 670 випускникам шкіл; проведено навчальні профорієнтаційні семінари на базі оздоровчих таборів для 540 осіб. В області діють 16 волонтерських громадських об'єднань.

Також в області діє Молодіжний центр, заснований спілкою молодіжних громадських організацій «Молодіжна платформа», який є відкритим простором для роботи, відпочинку та розвитку представників молодіжних організацій області за принципами доступності та спільної відповідальності. У ньому на безоплатній основі проводяться прес-конференції, тренінги, збори, здійснюється планування проектів і заходів, використовуючи наявне технічне забезпечення. У 2016 р. в Молодіжному центрі проведено 331 захід (в якості організатора та партнера), 143 акції, 112 тренінгів у різних напрямках, 38 мандрівок та наметових таборів, 38 молодих людей відвідали інші держави завдяки сприяння центру.

На **Донеччині** у рамках проекту «Гідна країна для гідних людей» у 2017 р. передбачено створення, реорганізацію, надання фінансової допомоги 85 інноваційним центрам для розвитку молоді й дітей у громадах Донецької області (на зазначені цілі виділено понад 12 млн грн з обласного бюджету). Згідно з планами проекту, вже функціонує 16 таких центрів, 14 з яких здійснюють діяльність у тому числі за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. Окремо варто зазначити про позитивні результати роботи комунального закладу «Донецький обласний дитячо-молодіжний центр» та громадських платформ молодіжних ініціатив «Вільна Хата» та «Теплиця». «Вільна Хата» у м. Краматорську (ВільХА) – це неформальний, вільний мистецький простір, місце для творчості, саморозвитку, представлення та втілення своїх ідей. «Теплиця» у м. Слов'янську – платформа ініціатив, відкритий простір для громадських ініціатив, де кожен може долучитися до його творення. Це простір для неформальної освіти, саморозвитку та творчості вільних людей.

У **Дніпропетровській області** працюють два молодіжних центри комунальної форми власності: комунальне підприємство «Молодіжний центр Дніпропетровщини» Дніпропетровської обласної ради та Новомосковський міський культурно-освітній дитячо-молодіжний центр. Створено підрозділи з реалізації молодіжної політики у структурі виконкомів 34 об'єднаних територіальних громад.

З метою реалізації молодіжних ініціатив та розвитку молодіжної політики регіону у Дніпропетровській області діє молодіжний центр Youth Activity Hub. Він є інтерактивною платформою для отримання та застосування унікальних знань і досвіду через неформальну освіту; можливістю набуття лідерських якостей для активної та амбітної молоді. Одним із пріоритетних завдань Молодіжного центру є створення вільних просторів у містах, районах, ОТГ області, що слугуватимуть центрами соціальних ініціатив, активностей та творчого простору.

Також в області відкрито два молодіжні простори при вищих навчальних закладах – освітня платформа «Кузня української інтелігенції» на базі кімнати відпочинку в гуртожитку № 2 Дніпровського національного університету ім. Олесья Гончара та молодіжний центр «#StudHub» Криворізького державного педагогічного університету.

У **Житомирській області** діє мережа центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; три заклади соціального обслуговування (обласний центр соціально-психологічної допомоги; комунальний заклад «Обласний соціальний гуртожиток для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування»; обласний центр ресоціалізації наркозалежної молоді «Твоя перемога»); три «Клініки, дружні до молоді». Новоград-Волинський міський молодіжний центр організовує роботу молодіжного патріотичного клубу «Відродження» та клубу багатодітних мам «Берегиня»

На **Закарпатті** працює навчально-виховний заклад і творчий центр для дітей і молоді Закарпаття – Закарпатський обласний палац дитячої та юнацької творчості ПАДІЮН. Це сучасний комплекс із розгалуженою мережею структурних підрозділів, який має понад 3500 гуртківців з художньо-естетичного виховання та інших напрямів позашкільної освіти. У палаці функціонують 7 відділів, 288 навчальних груп.

У **Запорізькій області** інфраструктура молодіжної роботи включає обласний центр молоді Запорізької облради, який найближчим часом має одночасно включати методичний центр (проводитиме постійну роботу з розвитку молодіжних центрів в ОТГ та районах області); культурно-дозвільний центр з концертним залом; постійно діючий кампус (для розміщення учасників обласних, всеукраїнських і міжнародних заходів); тренінговий центр (для постійної роботи з працевлаштування та професійного становлення молоді). Завдяки простору обладнаному приміщенню на цій території розмістився також комунальний заклад Запорізької облради «Обласний центр патріотичного виховання молоді», який працює за напрямами нормативно-правового, інформаційно-аналітичного та науково-методичного забезпечення патріотичного виховання; підготовки й підвищення кваліфікації кадрів по

роботі з молоддю; організації заходів з морально-етичного виховання, формування патріотизму, фізичної та психологічної підготовки допризовників; розвитку структури районних і міських клубів патріотичного виховання молоді (станом на 2016 р. створено та діють 19 клубів).

Є досвід створення молодіжних просторів на базі бібліотечних закладів, зокрема, коворкінг «Спільно HUB» на базі Запорізької обласної універсальної наукової бібліотеки, який є міським громадським простором, що об'єднує людей для спілкування, творчої взаємодії та співпраці. Це сучасне місце, де люди працюють разом незалежно від роду діяльності: це і фрілансери, що виконують роботу на замовлення, і студенти, і ті, хто займається самоосвітою. Людей, які шукають роботу, направляють до профільних громадських організацій, де навчають писати резюме, правильно проходити співбесіду чи навіть організувати власний бізнес.

У **Кіровоградській області** за ініціативи громадських організацій в обласному центрі функціонує Кіровоградський обласний «Інформаційно-ресурсний центр».

У **Львівській області** діє Львівський обласний молодіжний центр. У 2016 р. Центром проведено 163 заходи, 2017 р. заплановано понад 14 нових проєктів. Також в області діють 12 молодіжних просторів інноваційного характеру.

У **Полтавській області** увагу переважно приділено сприянню зайнятості молоді. Зокрема, у 2016 р. обласним молодіжним центром Полтавської облради надано консультації з працевлаштування 503 молодим особам, з них 173 працевлаштовано. Полтавським обласним центром зайнятості проведено 1259 семінарів (9,6 тис. молодих безробітних), 1347 семінарів з орієнтації на підприємництво та самозайнятість (6,0 тис. молодих безробітних); до участі у 430 інформаційних семінарах «Як розпочати свій бізнес?» залучено 2287 молодих безробітних, проведено 272 семінари з питань організації зеленого туризму (1319 молодих безробітних); до участі у 293 консультаційних семінарах «Від бізнес-ідеї до власної справи» залучено 1162 молодих безробітних; для жителів села проведено 352 навчальних семінари «Ефективне ведення сільського господарства» (залучено 1243 молодих безробітних).

У **Рівненській області** працюють обласний центр організації оздоровлення та пропагування здорового способу життя; обласний координаційний центр з національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Крім того, відповідні центри створені в усіх районах області.

На **Сумщині** одним з успішних прикладів ефективної роботи є міський центр дозвілля молоді Сумської міськради. Також в області функціонує обласний центр відпочинку, оздоровлення, туризму та військово-патріотичного виховання Сумської облради, який розробив власні методики роботи з підлітками та підготовки персоналу для роботи в таборах, методичні посібники для засновників наметових таборів, ініціював зміни до чинного законодавства у сфері відпочинку та оздоровлення. Цими послугами охоплено всі райони області.

На **Харківщині** основна інфраструктура молодіжної роботи на обласному

рівні включає Харківський обласний центр зайнятості та Харківський обласний центр соціальних служб, а також комунальну установу «Харківський обласний центр молоді». У районах і містах обласного значення діє розгалужена мережа цих організацій.

У 2017 р. Харківською обласною громадською організацією «МИР» було відкрито Молодіжний центр ХТЗ. На базі центру на волонтерських засадах працюють два сертифікованих молодіжних працівника, у команді центру 12 постійних волонтерів. Проект працює за рахунок коштів засновників, реалізує системні молодіжні проекти. За півроку силами молоді проведено 8 масових заходів з неформальної освіти. Проект потребує ресурсної підтримки та має потужний потенціал, оскільки перебуває на базі великого палацу культури заводу ХТЗ.

У *Херсонській області* діє Студентська рада, яка реалізує освітньо-наукові програми, здійснює екологічне та патріотичне виховання тощо. Проте в області існує потреба у створенні молодіжних структур у всіх районах, містах і громадах, що поки реалізувати не вдалося через брак ресурсів.

Конкурс кращих практик 2018 р.

У 2018 р. Міністерством молоді та спорту України проведено другий Всеукраїнський конкурс кращих практик молодіжної роботи. Усього на конкурс було подано 173 практики майже з усіх областей України (крім Закарпатської області) та м. Києва. Інститутами громадянського суспільства на конкурс було подано 107 заявок (62% від загальної кількості заявок), державними установами та закладами – 66 заявок (38%)⁵. 12 із заявлених на конкурс практик молодіжної роботи стосувалися діяльності молодіжних центрів та молодіжних просторів, що дало змогу проаналізувати форми та напрями роботи цих закладів.

Молодіжні центри у селах та селищах

Молодіжний центр Привільненської об'єднаної територіальної громади (Дубенський район, Рівненська область) створено Привільненською сільською радою. Центр облаштовано за рахунок спонсорських коштів. Придбано ноутбук, багатофункціональний пристрій, телевізор LED TV, 15 комплектів туристичного спорядження та влаштовано 24 одиниці вуличних тренажерів.

Центром проведено такі заходи:

- заняття та бесіди English Club (проведено 20 занять для 200 підлітків);
- проект «Higt adventure», в рамках якого проведено тренінги: «Школа виживання», «Teambuilding for Teens», активна громадська позиція, лідерство, time-менеджмент, основ проектного менеджменту;
- два таборування Olympus;
- літній 7-й табір «English camp»–2018 (понад 90 учасників);
- 12 туристичних походів для 100 підлітків;

⁵ Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні. – Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2018. – 216 с.

- тренінг для студентів Острозької академії по Цілях сталого розвитку ООН (спільно із представництвом проекту ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»).

За молодіжної участі підготовлено Стратегію молодіжного розвитку Привільненської ОТГ та прийнято положення про громадський бюджет для реалізації місцевих ініціатив.

Ресурси роботи молодіжного центру: Привільненська сільська рада; Корпус Миру США в Україні; проект «Рівні можливості для кращого майбутнього» (Європейський Союз); Active citizens Ukraine Обласний конкурс проектів розвитку територіальних громад Рівненської області; меценати США; Волонтери зі США (Каліфорнія); Західноукраїнський ресурсний центр за підтримки програми «U-LEAD з Європою».

Молодіжний центр «Коворкінг-центр по-новому» (сmt Доманівка, Миколаївська обл.). У Доманівському районі не було місць для проведення змістовного дозвілля молоді. Створенню центру передувало визначення першочергових потреб жителів Доманівки та Доманівського району, заради чого громадською організацією «Фонд розвитку громади селища Доманівка» було проведено дві зустрічі з молоддю. У ході обговорення були визначені нагальні молодіжні потреби: проведення дискотек, організація простору для малювання, відкриття фітнес-зали та комп'ютерний клубу.

Для спільної роботи та корисного дозвілля молоді у селищі Доманівка громадською організацією «Фонд розвитку громади селища Доманівка» створено перший у районі молодіжний центр «Коворкінг-центр по-новому». Загальна площа приміщення центру становить 281 кв.м, відремонтовано 200 кв.м. У молодіжному центрі проходять творчі вечори, дискотеки, заняття з фітнесу, танців, працюють майстер-класи для дітей та дорослих. Найголовніше – проект самоокупний: у центрі функціонує міні-кав'ярня та 3Д-кінотеатр.

Ресурси. Конкурс молодіжних інновацій від ПРООН «U-inn», за рахунок якого придбано матеріали для ремонту приміщення, інфрачервоні обігрівачі, кахель для підлоги та лінолеум (сума вкладень 5 тис. \$ США). За рахунок Програми «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність DOBRE» (молодіжний проект) придбано професійне звукове та світлове обладнання, побутову техніку для організації соціального підприємництва (10 тис. \$ США). За рахунок грантів на організаційний розвиток від ІСАР «ЄДНАННЯ» отримано меблі та обладнання для облаштування офісного приміщення та коворкінгу (70 тис. грн). Доманівська селищна рада видатки виділила кошти на поточний ремонт в сумі 30 тис. грн. Власними силами молоді виконано роботи по поточному ремонту стелі, стін, підлоги, підключення електромережі.

Молодіжний центр Смайл (сmt Очеретине, Ясинуватський р-н, Донецька обл.). Очеретине – це невелике селище міського типу з кількістю 4413 мешканців, де раніше було три садочки і велика трьох поверхова школа з басейном. Зараз залишився один дитячий садочок і школа без басейну.

Молодіжний центр створено як місце збору креативної, інноваційної молоді, однодумців і зовсім несумісних людей. Це місце пошуку нових знань,

нових друзів, нового досвіду, нових захоплень. Місце обміну власним досвідом, своїми знаннями, своїми захопленнями. Місце створення нових проектів, нових форм дозвілля, нових ідей, нового життя.

За рік існування молодіжний центр «Смайл» відвідало 1400 осіб, з яких 340 постійних відвідувачів. На великі свята в ньому збирається понад 700 осіб, а іноді й більше.

На початку створення молодіжний центр «Смайл» було профінансовано за рахунок обласного та районного бюджетів. На даний час все робить молодіжна ініціативна група, що складається із 10 молодих людей та 20 волонтерів. Допомогу у роботі центру надає адміністрація району.

Молодіжні центри у містах

ПРОСТІР клуб для розумного відпочинку (м. Малин, Житомирська обл.) створено громадською організацією «Відкритий світ». У центрі міста було чудове вільне приміщення та члени громадської організації отримали дозвіл власників проводити там заняття з йоги, але згодом почали виникати чудові ідеї різних активностей: розмовний клуб English Talks, дискусійний клуб.

Лише за цих 2 місяці 2018 р. у клубі проведено більше 130 різноманітних занять та зустрічей. Загальний час участі всіх учасників склав близько 2000 людино-годин. Відкриття клубу стало можливістю для людей, які прагнуть розвиватися, робити щось приємне та корисне для інших. ПРОСТІР став центром родинного дозвілля та живого спілкування.

Основним ресурсом клубу є команда однодумців, кожен з яких веде свій напрямок роботи. Періодично долучаються нові люди зі своїми ідеями і відкривають нові напрямки (наприклад, Лего-клуб). Деякі активності є платними, що дає змогу проекту бути сталим. Містяни дарують клубу книги, іграшки, приносять чай і печиво на спільні заходи.

Приміщення, яке використовує клуб, надано в оренду бізнесом за невелику оплату. Меблі та техніку (комп'ютер, проектор, аудіосистему) принесли з дому організатори, а деяку придбали за власні кошти. Партнерами є громадська організація «Молодь в дії», ініціативна група «МалинЕкоФест», міська влада, інформаційні партнери – місцеві ЗМІ, група «МалинчанИ» у фейсбуку. Ведеться пошук додаткових можливостей через участь у грантових програмах.

Молодіжний простір "Неоформат" (м. Рожище, Волинська обл.). У Рожищенському районі Волинської області (зокрема в місті Рожище) діє ряд комунальних установ, громадських організацій, які тією чи іншою мірою працюють з молоддю. Не зважаючи на це, існувала потреба у створенні єдиного суспільного простору для молоді – майданчика, де можна було б використати ресурси громадських організацій на користь громади, насамперед, молоді.

У першій половині серпня 2018 р. відбулися зустрічі ініціативної групи молоді з організаціями-партнерами, які організував і провів Рожищенський районний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, де обговорювався формат молодіжного простору.

До організації молодіжного простору було залучено ресурси організацій-партнерів. Молоді художники надали власні картини для виставки. Була

проведена інформаційна кампанія про захід через друковані та електронні ЗМІ, соцмережу «Фейсбук». У презентації молодіжного простору «Неоформат» безпосередньо взяло участь 30 представників організацій-партнерів. Більше 200 осіб відвідало різні локації «Неоформату».

Результати роботи: обмін досвідом роботи з молоддю; об'єднання державних та громадських організацій навколо ідеї створення публічних просторів для молоді; формування команди однодумців над втіленням проекту щодо розширення молодіжного простору на теренах району; презентація різних форматів роботи з молоддю (кіно-терапія як форма медіаосвіти молоді, соціалізація молоді засобами мистецтва, психологічна підтримка); знайомство з творчістю молодих виконавців, художників.

Молодіжний центр "#StudHub" (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.). Центр створено громадською організацією «Академія тренінгової освіти» з метою залучення молоді та студентства до створення місця розвитку обдарованості, організаційних компетенцій і творчих здібностей, де вони зможуть реалізовувати власні бізнес ідеї і соціальні ініціативи. Центр створювався максимально із екоматеріалів та із системами енергозбереження, і став гарним прикладом для багатьох студентів, що мешкають у гуртожитках, аби вони впровадили заходи енергоефективності в своїх кімнатах. За рік роботи Центру було організовано та проведено понад 60 заходів, які відвідало понад 2,5 тис. осіб.

Під час впровадження практики були задіяні фінансові (благодійна грошова допомога від Компанії «Метінвест»), людські (Криворізький державним педагогічним університет – ремонт приміщення) та технічні (надання сировини, матеріалів, що були у залишку організації) ресурси. За власні ресурси організації було придбано будівельні матеріали та інше обладнання, здійснено оплату інформаційних послуг, послуг зв'язку, транспортних витрат, видавничої діяльності тощо. Частину ремонтних робіт виконано силами самої молоді. Проект реалізовано за підтримки трьох партнерських організації: компанія «Метінвест», Криворізький державний педагогічний університет, Німецьке товариство міжнародного співробітництва «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH».

Молодіжний центр у місті Прилуки (Чернігівська обл.). Стимулом створення центру стали неефективна молодіжна політика в місті, застарілі підходи до проведення заходів, масова міграція молоді до мегаполісів та за кордон.

Молодіжний центр у місті створено громадською організацією «Українська Громадська Рада». Спочатку було організовано ініціативну молодіжну групу та проведено соціологічне опитування серед старшокласників та студентів міста. Потім було залучення тренерів з неформальної освіти та проведена підготовка організаторів з молодіжної роботи. Наступними кроками стала популяризація молодіжного центру серед молоді міста та її залучення до проведення заходів і планування роботи центру. На даний час молодіжний центр організує якісне та змістовне дозвілля для великої кількості молоді.

Створення та організація роботи центру забезпечувалася за кошти громадської організації (приміщення, оргтехніка тощо) без донорської чи спонсорської допомоги. Також у місті створено ініціативну групу з формуванню Молодіжної ради.

Молодіжний клуб журналістики (м. Золотоноша, Черкаська обл.). У місті було не багато можливостей для розвитку молоді та місць, де вона могла б вільно спілкуватися, планувати свою діяльність, набувати нових знайомств та досвіду. Також не було й ЗМІ, орієнтованих на молодь.

Службою у справах дітей, молоді та спорту спільно з волонтерами Корпусу Миру США було підготовлено проект, що передбачав створення на базі однієї місцевої школи молодіжного клубу журналістики – вільного простору для молоді. У цьому клубі сформувалася дружня молодіжна команда, що за 1,5 роки підготувала багато статей і матеріалів, які розкривали важливі моменти життя молоді в громаді та привертали увагу до молодіжних проблем. Завдяки наполегливості молоді народився ще один проект – розвиток менторства для дітей з малозабезпечених родин. Улітку 2018 р. учасники клубу журналістики організували щотижня цікаве дозвілля для 20 дітей міста з дитячого будинку. За ініціативи учасників клубу проведено серію тренінгів для молоді з надання першої домедичної допомоги, які проводили волонтери (студенти медичних закладів освіти). На базі клубу розпочали роботу Англійський клуб та клуб настільних ігор.

Проект було реалізовано за підтримки Корпусу Миру США у співпраці з міською радою та адміністрацією закладу загальної середньої освіти № 3, на базі якого працює клуб. Було облаштовано приміщення, придбано необхідне обладнання для відео та фотозйомки. Партнерами проекту стали Черкаський молодіжний ресурсний центр та обласні ЗМІ, журналісти, які погодилися проводити заняття та майстер-класи для молоді. За підтримки міської влади організовано транспорт для навчальних візитів.

Студентський простір Paragraph (м. Івано-Франківськ). Ціль проекту – облаштувати студентський коворкінг-простір на базі читального залу бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника з метою освітнього, наукового та творчого розвитку студентства та молоді міста.

Центр облаштовано зусиллями близько 20 найактивніших членів команди ГО «Середовище реновацій», а також волонтерів, які допомагали із виготовленням екологічних меблів та проведенням різного роду заходів. Близько 50 молодих людей було залучено до облаштування простору, понад 150 до співфінансування та майже 1000 прихильників. Для фінансування було залучено близько 190 000 грн зібраних коштів, кошти двох мікро-грантів (20 000 грн від громадського ресторану «Urban Space 100» та ГО «Тепле Місто»), а також кошти міської програми «Бюджет участі». Також свій внесок зробив університет, коли під час впровадження програми з енергоефективності замінив усі вісім вікон у приміщенні.

Центром було проведено понад 100 освітніх і культурних заходів. Організацію одного з останніх заходів, Всеукраїнського студентського

хакатону, підтримали місцеві ІТ-компанії, міський департамент культури та інші партнери.

Студмістечко «Campus» (Івано-Франківська область) – це молодіжний центр, створений на базі бібліотеки гуртожитку студентською молоддю для молоді та студентів міста, зокрема тих, хто проживає в гуртожитках різних закладів вищої освіти м. Івано-Франківська. Ініціатором створення виступила громадська організація «Сильна Нація». Завдяки створенню центру збільшилася кількість активної молоді, а також зросла частка молоді, яка долучається до діяльності громадських організацій і волонтерський рухів.

Для організації простору була сформована команда студентів і молоді, яка провела ремонти та облаштувала приміщення. Фінансування було здійснено за рахунок виграного місцевого гранту на 30000 грн та спонсорської допомоги ІТ-компанії «Івано-Франківський ІТ кластер». Канцелярські товари для простору надав департамент освіти, науки та молодіжної політики ОДА. Партнерами проекту виступили ГО «Тепле місто», громадський ресторан «Urban Space 100», ГО «Сильна нація», ГО «Краєзнавчо-туристичний спортивний центр «Аркан Ситхій», профком студентів Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, ГО «Спортивний клуб «Наука» Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

З метою підтримки існуючих молодіжних центрів різних форм власності та допомоги в розвитку нових центрів у 2018 р. створено Асоціацію молодіжних центрів України за участі 42 представників молодіжних центрів України.

2.2. Клуби за місцем проживання як ресурс молодіжної роботи у громаді

Однією із форм організації роботи з дітьми та молоддю в громаді є діяльність клубів за місцем проживання, які згідно з Законом України «Про позашкільну освіту» відносяться до закладів позашкільної освіти⁶. Засновниками закладу позашкільної освіти можуть бути: центральні та місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; підприємства, установи, організації України та їх об'єднання незалежно від форм власності та підпорядкування; громадяни України.

Позашкільна освіта в Україні здійснюється за різними напрямками, серед яких: художньо-естетичний, науково-технічний, еколого-натуралістичний, туристсько-краєзнавчий, дослідницько-експериментальний, фізкультурно-спортивний або спортивний, військово-патріотичний, бібліотечно-бібліографічний, соціально-реабілітаційний, оздоровчий, гуманітарний.

Клуби за місцем проживання є ключовою ланкою в системі соціального виховання дітей та молоді. Їхня робота побудована за принципом відкритості

⁶ Позашкільна освіта [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.pou.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6

для всіх бажаючих та являє собою різноманіття організаційних форм відповідно до різнобічних інтересів і потреб дітей та підлітків⁷.

Відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту» (2000 р.)⁸ клуби та об'єднання за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності відносяться до закладів позашкільної освіти і входять до структури позашкільної освіти (стаття 5). Завданнями діяльності клубів за місцем проживання є: надання знань; формування умінь та навичок за інтересами; забезпечення потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальному, духовному і фізичному розвитку; підготовку до активної професійної та громадської діяльності; створення умов для соціального захисту та змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів, слухачів. Закон полегшує утримання клубів та об'єднань за місцем проживання, бо відносив їх до установ – надавачів додаткових послуг, у тому числі й платних. Разом з тим не сформульовано чіткого визначення даної категорії закладів та умов проведення роботи з дорослим населенням, зокрема молоддю віком від 18 до 35 років.

Через відсутність юридичного врегулювання робота клубів за місцем проживання здійснюється за різними підходами та регулюється різними державними структурами. На сьогодні клуби за місцем проживання перебувають у підпорядкуванні відділів/управлінь освіти, молоді та спорту, культури, центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді, підприємств житлово-комунального господарства тощо.

Проблемним є питання фінансового забезпечення роботи клубів, поновлення їхньої матеріально-технічної бази через неузгодженість бюджетного фінансування⁹. Так, згідно з наказом Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» (№ 11 від 14.01.2011 р.) клуби за місцем проживання, незалежно від підпорядкування, фінансуються за Кодом функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету 1040 «Соціальний захист сім'ї, дітей та молоді», заклади освіти – за кодом 0900, а заклади фізичної культури та спорту – за кодом 0810.

Через юридичну неврегульованість сьогодні клубна система втратила чітко сформульовані цілі, спеціалістів, учасників, а також матеріально-технічну базу та приміщення. У 2003 р. в Україні працювало 1656 підліткових клубів, а у 2007 р. – 1506 таких закладів. На сьогодні їхня кількість становить близько 1000 закладів і ще близько 100 створені за ініціативи громадських організацій¹⁰. Повної статистичної інформації щодо роботи клубів та об'єднань за місцем проживання не існує.

⁷ Цілі, завдання, особливості та принципи роботи клубних об'єднань дітей за місцем проживання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://um.co.ua/10/10-4/10-49906.html>

⁸ Про позашкільну освіту: Закон України від 22 червня 2000 року № 1841-III [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>

⁹ Правове регулювання соціальної роботи з дітьми та молоддю у клубах за місцем проживання: проблеми та напрямки удосконалення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-1/doc/5/05.pdf>

¹⁰ Молодіжні центри в Україні. Досвід, передумови, приклади створення [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Molodizhni_centrii_v_Ukrayini.pdf

Молодіжні клуби та клубні об'єднання за місцем проживання є ресурсом молодіжної роботи, складають одну із дієвих ланок молодіжної інфраструктури на рівні громади. Так, за результатами дослідження «Інституту громадянського суспільства», проведеного Державним інститутом сімейного та молодіжної політики у березні–квітні 2016 року у форматі он-лайн, переважна більшість управлінь/відділів, які реалізують молодіжну політику, співпрацюють з *установами, що працюють з молоддю за місцем проживання* (клуби, центри, будинки творчості тощо) – 71%.

Переважно співпраця з установами, що працюють з молоддю за місцем проживання, спрямована на проведення спільних молодіжних заходів та на реалізацію окремих напрямів роботи з молоддю, таких як:

- проведення спільних молодіжних заходів;
- національно-патріотичне виховання;
- профорієнтаційна робота;
- неформальна освіта;
- культурно-просвітницька робота;
- популяризація здорового способу життя;
- розвиток студентського самоврядування;
- організація змістовного дозвілля молоді.

Міністерство молоді та спорту України одним із напрямів реалізації політики у молодіжній сфері на регіональному визначає забезпечення роботи клубів для підлітків за місцем проживання. Так, Типовим переліком бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у молодіжній сфері, затвердженим наказом Міністерства у 2016 р.¹¹, визначено пріоритети фінансової підтримки молодіжної сфери на місцевому рівні. При розробці програми «Реалізація державної політики у молодіжній сфері» передбачено реалізацію підпрограми «*Утримання клубів для підлітків за місцем проживання*», завданням якої є *забезпечення змістовного дозвілля дітей та молоді за місцем їх постійного проживання*.

Відповідно до завдань і напрямів діяльності клубів за місцем проживання визначено результативні показники реалізації програми підтримки цих клубів (табл. 2.1).

¹¹ Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у молодіжній сфері: Наказ Міністерства молоді та спорту від 24.11.2016 № 4408 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1609-16>

Показники реалізації програми підтримки діяльності клубів за місцем проживання

Показники	Зміст показника	Одиниця виміру
показники затрат	кількість клубів за місцем проживання	одиниць
	кількість штатних працівників клубів	осіб
	з них жінок	осіб
показники продукту	середньорічна кількість дітей та молоді, які відвідують клуби за місцем проживання	осіб
	в тому числі дівчат	осіб
	кількість напрямів діяльності клубу (гуртки, секції, заняття тощо)	одиниць
показники ефективності	середньомісячна заробітна плата працівника клубу за місцем проживання	грн
	середні витрати на одного відвідувача клубу за місцем проживання	грн
	середні витрати на один напрям діяльності (гуртки, секції, заняття тощо)	грн
показники якості	кількість дітей та молоді, охоплених роботою клубів за місцем проживання, від загальної кількості дітей та молоді відповідної вікової групи у регіоні	%
	в тому числі дівчат	%
	збільшення кількості дітей та молоді, охоплених роботою клубів за місцем проживання, порівняно з минулим роком	%
	в тому числі дівчат	%

Джерело: Про затвердження Типового переліку бюджетних програм та результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів у молодіжній сфері: Наказ Міністерства молоді та спорту від 24.11.2016 № 4408 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1609-16>

Реалізація регіональних програм, спрямованих на забезпечення роботи клубів та клубних об'єднань за місцем проживання, спрямована, насамперед, на організацію змістовного дозвілля дітей та молоді, а також на матеріальне забезпечення діяльності таких закладів. Є необхідність у зборі інформації щодо включення до регіональним програм молодіжної сфери фінансової підтримки клубів за місцем проживання та статистики щодо діяльності таких клубів у регіонах.

Кращі практики підтримки і розвитку клубної роботи

Регіональні програми. У деяких регіонах України впроваджуються програми підтримки діяльності клубів та об'єднань за місцем проживання.

Львівською міською радою у 2014 р. було ухвалено *Програму розвитку установ дитячо-юнацьких та молодіжних клубів м. Львова* (Ухвала Львівської міської ради № 3713 від 31.07.2014). Мета Програми – забезпечення сприятливих умов для реалізації прав дітей, підлітків та молоді на здобуття позашкільної освіти; можливостей змістовного проведення вільного часу; стимулювання творчого самовдосконалення, виявлення й підтримка юних

талантів, залучення дітей та молоді за місцем проживання до занять фізичною культурою та спортом, задоволення їх потреб в оздоровчих послугах.

Програма була спрямована на вирішення таких основних завдань:

- створення належних умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку вихованців;
- вільний розвиток особистості;
- пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих вихованців;
- формування здорового способу життя вихованців;
- виховання у дітей та молоді почуття патріотизму, любові до рідної землі, родини, держави, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу, шанобливого ставлення до людей похилого віку;
- розвиток мережі секцій та гуртків творчого, спортивного, технічного, мистецького, патріотичного, екологічного спрямування;
- створення та розвиток гуртків нових і сучасних напрямків;
- здійснення інформаційно-методичної, організаційно-масової та соціально-педагогічної роботи;
- зміцнення матеріально-технічної та спортивної бази клубів м. Львова, проведення капітальних, поточних ремонтних робіт та реконструкцій приміщень;
- пошук нових приміщень у мікрорайонах м. Львова для розвитку мережі установ дитячо-юнацьких та молодіжних клубів м. Львова.

У м. Львові робота гуртків та клубів за місцем проживання здійснюється за такими напрямками: художньо-естетичний; туристсько-краєзнавчий; еколого-натуралістичний; мовний; фізкультурно-спортивний; військово-патріотичний; оздоровчий; гуманітарно-правовий; соціально-реабілітаційний. Фінансування цієї Програми здійснювалося за рахунок коштів, які заплановані у міському бюджеті м. Львова на відповідний період.

Дубенською міською радою Рівненської області затверджено *Програму дозвілєвої роботи з дітьми, студентами та молоддю міста на 2016–2020 роки* (рішення міської ради № 166 від 25.12.2015). Виконавцем програми є Дубенський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, термін виконання: 2016–2020 рр. На реалізацію програми передбачено 190,5 ти. грн. за рахунок міського бюджету.

Програма спрямована на підтримку молодіжних ініціатив та створення умов для самореалізації дітей та молоді міста шляхом забезпечення діяльності підліткових клубів для виконання таких завдань програми:

- забезпечення скоординованої діяльності навчальних закладів і громадських організацій з розвитку обдарованої молоді;
- підвищення рівня методичного забезпечення роботи в підліткових клубах;
- підтримка, матеріальне, соціальне та психологічне стимулювання до творчої діяльності на базі підліткових клубів та за їх межами.

Реалізація Програми здійснюється підлітковими клубами за місцем проживання, які працюють з різними категоріями дітей та молоді, а саме: «Берегиня», «Діалог», «Промінь», «Олімп». Очікуваними результатами програми є збереження, оптимізацію та розвиток підліткових клубів за місцем проживання; відкриття нових гуртків на базі підліткових клубів міського центру.

Центри/клубні об'єднання. Клуби за місцем проживання для дітей та молоді працюють як комунальні заклади при місцевих органах виконавчої влади. З метою об'єднання ресурсів та узгодження роботи, що проводиться з дітьми та молоддю у громадах, створюються центри/клубні об'єднання, у складі яких працюють різнопрофільні клуби за місцем проживання.

Так, комунальний заклад *Позашкільний навчальний заклад «Центр роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання»* Чернігівської міської ради об'єднує 21 дитячо-підлітковий клуб, що вносять свій вклад в діяльність та розбудову позашкільної освіти міста¹². Створена ефективна система планування, організації, управління, координації та контролю навчально-виховної роботи. Оскільки всі клуби знаходяться у різних мікрорайонах та є різнопрофільними, одним із факторів їх ефективної роботи є об'єднання їх методологічно в єдину систему з урахуванням індивідуальних особливостей кожного окремого клубу.

Центр активно співпрацює з молодіжними та дитячими громадськими організаціями та установами; міськими та обласними організаціями та закладами, які працюють в сфері позашкільної освіти; міським управлінням освіти; відділом по фізичній культурі та спорту міської ради; вищими навчальними закладами міста. Партнерами Центру є понад 30 організацій бюджетного та позабюджетного фінансування, з якими відбувається постійна і плідна співпраця.

У своїй роботі Центр підзвітний відділу у справах сім'ї та молоді Чернігівської міської ради. Центр об'єднує в собі 21 приміщення клубів за місцем проживання. До складу Центру також входить Відділ соціально-профілактичної роботи, який, виконуючи характерні для нього завдання та функції, паралельно працює у форматі клубу за місцем проживання¹³. Мережа міських клубів за місцем проживання утримується за кошти територіальної громади м. Чернігова.

Черкаський міський багатпрофільний молодіжний центр є комунальним закладом позашкільної освіти Черкаської міської ради та об'єднує 19 дитячо-юнацьких клубів за місцем проживання¹⁴. Центр створено у 1993 р. Основними завданнями його діяльності є:

- виховання громадянина України;

¹² Про діяльність Центру роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання у 2014-2015 навчальному році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://monitor.cn.ua/ua/rest/35155>

¹³ Позашкільний навчальний заклад «Центр роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.chemigiv-rada.gov.ua/news/view/5458>

¹⁴ Многопрофільний молодіжний центр [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://in.ck.ua/cherkasskiy-mnogoprofilnyu-molodezhnyu-centr>

- вільний розвиток особистості та формування її соціально-громадського досвіду;
- виховання у молоді любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій;
- створення умов для творчого, інтелектуального, духовного, фізичного розвитку вихованців;
- задоволення освітньо-культурних потреб, які не забезпечують іншими складовими структури позашкільної освіти;
- організація дозвілля вихованців, пошук його нових форм.

Навчально-виховна діяльність Центру здійснюється відділами декоративно-прикладної творчості; хореографічного мистецтва; спортивної роботи; краєзнавчої та культурно-масової роботи.

У центрі щорічно відвідують гуртки, студії та секції художньо-естетичного, фізкультурно-спортивного, гуманітарного та науково-технічного напрямків понад 1500 жителів міста віком від 5 до 23 років. Діти та підлітки за власним бажанням обирають напрямок навчання, а також мають можливість переходити з одного гуртка до іншого.

Комунальний заклад *«Центр підліткових клубів за місцем проживання»* Вінницької міської ради здійснює навчання та виховання дітей, підлітків і молоді у позаурочний та позанавчальний час за місцем проживання та в місцях масового відпочинку дітей, підлітків та молоді.

Завданнями роботи Центру є¹⁵:

- розвиток духовного та творчого потенціалу особистості, допомога у формуванні знань і навичок здорового способу життя;
- виховання патріотизму, любові до рідної землі, родини, свого народу, держави України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу та інших народів і націй, шанобливого ставлення до людей похилого віку;
- залучення молоді до громадського життя міста, розвиток молодіжного руху;
- створення умов для виховання патріотизму до рідного міста;
- розвиток пізнавальних мотивацій і творчих здібностей дітей, підлітків та молоді;
- організація змістовного дозвілля дітей, підлітків та молоді;
- профілактика бездоглядності та правопорушень у дитячому та молодіжному середовищі;
- задоволення потреб молоді у професійному самовизначенні.

¹⁵ Центр підліткових клубів за місцем проживання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vinnitsa.info/news/fakel-pomer-vinnitskimi-pidlitkami-zaymetsya-univer.html>

Рис. 2.1. Внутрішня структура «Центру підліткових клубів за місцем проживання» (м. Вінниця)

Джерело: сайт Центру підліткових клубів за місцем проживання URL: <http://www.vmr.gov.ua/Branches/Lists/YouthPolicy/ShowContent.aspx?ID=4>

Робота клубних об'єднань, як комунальних закладів позашкільної освіти при органах місцевого самоврядування, спрямована на збереження мережі клубів за місцем проживання. До основних проблем забезпечення роботи клубних об'єднань, що потребують вирішення, належать:

- поточний та капітальний ремонт приміщень клубів;
- збільшення кількості штатних спеціалістів, що дасть змогу розширити різнопрофільність і поліпшити якість надання освітньо-виховної роботи;
- пошук та залучення позабюджетних ресурсів для додаткового фінансування потреб клубів;
- оновлення інвентарю та приладдя, його осучаснення та доведення до потреб сучасної молоді;
- формування системи партнерської взаємодії з державними та недержавними організаціями;
- постійне поліпшення якості надання освітньо-виховних послуг в клубах¹⁶.

Молодіжні клуби та клубні об'єднання за місцем проживання є ресурсом молодіжної роботи, та складають одну із дієвих ланок молодіжної інфраструктури на рівні громади. Специфіка організації їхньої роботи за місцем проживання молоді полягає в неформальному статусі, клубна робота побудована за принципом відкритості для всіх бажаючих і включає різноманіття організаційних форм відповідно різнобічним інтересам і потребам молодих людей. Діяльність клубів за місцем проживання реалізується за окремими напрямками: організація роботи гуртків за інтересами; спортивно-

¹⁶ Белецька І. В. Діяльність клубних об'єднань за місцем проживання як специфічна умова дозвілєвої соціалізації підлітків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?ei=wDXpW-DhO8jJsQH1yZPYCg&q>.

оздоровча робота; консультації і заняття педагога-психолога з підлітками та батьками; індивідуально-профілактична та корекційна робота; взаємодія з соціальними установами; робота з батьками, організація психолого-педагогічної освіти батьків.

Організація системної роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання потребує удосконалення нормативно-правової бази, яка визначить основні положення щодо організації роботи клубів і клубних об'єднань за місцем проживання, їх підпорядкованість, статус, права, завдання діяльності, функції та фінансово-господарську діяльність¹⁷. Є необхідність розробки та затвердження Типового положення про клуб/центр за місцем проживання, що урегулює організаційні та правові питання діяльності таких закладів позашкільної освіти. Одним із важливих питань, що потребує нормативного врегулювання, є визначення джерел фінансування роботи таких закладів.

¹⁷ Правове регулювання соціальної роботи з дітьми та молоддю у клубах за місцем проживання: проблеми та напрямки удосконалення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-1/doc/5/05.pdf>

Розділ III. СТВОРЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ МОЛОДІЖНОГО ЦЕНТРУ

Організація роботи молодіжного центру регулюється Типовим положенням про молодіжний центр¹⁸. Відповідно до положення молодіжні центри утворюються в установленому законодавством порядку, насамперед, на базі існуючих установ, які працюють з молоддю, виходячи з потреби конкретного регіону, а у разі відсутності таких установ – шляхом утворення нових центрів. Центри мають право самостійно визначати форми та методи діяльності, планувати свою роботу, визначати стратегію та основні напрями розвитку відповідно до законодавства.

У той же час ефективність роботи молодіжного центру залежить від того наскільки запропоновані напрями та форми молодіжної роботи відповідають запитам і потребам молоді, яка проживає у населеному пункті, де діє заклад. Лише за умов відповідності роботи центру молодіжним запитам можна розраховувати на зацікавленість і залучення молоді до молодіжної роботи, підтримку та активну участь у роботі молодіжного центру.

Нижче наведено послідовні етапи створення та організації діяльності молодіжного центру з досвіду роботи Молодіжного центру Волині (м. Луцьк), які розроблені учасниками семінару «Як відкрити дієвий молодіжний центр», що відбувся у 2017 р. у м. Луцьку.

Створення та організації роботи молодіжного центру передбачає такі основні етапи:

- 1) обґрунтування доцільності;
- 2) планування діяльності;
- 3) юридичне оформлення;
- 4) організація роботи центру.

3.1. Обґрунтування доцільності діяльності молодіжного центру

Обґрунтування доцільності створення молодіжного центру передбачає оцінку потреб і проблем молоді, потенційних клієнтів центру, з метою визначення молодіжних питань, на вирішення яких буде спрямована робота закладу, формулювання основних напрямів його діяльності.

На даному етапі має бути сформована ініціативна група, яка проведе всебічні дослідження молодіжної роботи певного регіону, основних проблем молоді та причин, які їх породжують. Адже перед тим як розпочати планування роботи та переконати «приймаючих рішення» про необхідність створення молодіжного осередку, організатори мають володіти необхідною інформацією щодо потреб і запитів молодіжної аудиторії, на яку буде розраховано роботу закладу. Влада, громада та цільова молодіжна аудиторія мають розуміти проблему та бути консолідованою у її вирішенні. А організатори/ініціатори створення молодіжного центру мають усвідомлювати, на вирішення яких

¹⁸ Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF>

молодіжних проблем буде орієнтовано діяльність центру.

Отримана інформація може бути використана для:

1) висвітлення становища молоді та молодіжних проблем, що є нагальними для конкретного населеного пункту;

2) лобювання створення молодіжного центру: переконання громади та «приймаючих рішення» у його необхідності;

3) розробки пріоритетних напрямів діяльності молодіжного центру відповідно до потреб і проблем молоді (обґрунтований підхід у плануванні роботи).

Основні напрями роботи на цьому етапі передбачають:

1. *Формування ініціативної групи*: відкритий пошук однодумців та формування команди для подальшої роботи. Без команди ініціаторів та лобістів створення молодіжного центру є дуже сумнівним, навіть у випадку наявної підтримки з боку представників влади.

2. *Оцінка потреб та проблем молоді* конкретного регіону (краще громади).

Оцінка ситуації може бути проведена різними методами. Основне завдання – отримати інформацію щодо потреб молоді конкретної громади та форм роботи, що цікавлять молодь, допоможуть її зацікавити та залучити до молодіжної роботи.

До проведення оцінки можна залучати експертів, наприклад, спеціалістів Державного інституту сімейної та молодіжної політики, викладачів та студентів закладів вищої освіти соціального та соціологічного спрямування, соціальних педагогів, соціологів, представників громадських організацій, які мають досвід проведення оцінки соціальних проектів.

Серед *методів оцінки* потреб і проблем молоді варто виділити:

- *Картування громади*, що дасть змогу:
 - вивчити соціальний паспорт міста/села/району щодо кількості молоді;
 - проаналізувати молодіжну інфраструктуру: заклади, установи, організації, які вже працюють з молоддю (гуртки, клуби, позашкільне дозвілля, бібліотеки тощо);
 - виявити місця збору молоді та проведення їхнього дозвілля;
 - визначити громадські організації, державні установи, бізнес-структури, які можуть стати партнерами і/або спонсорами молодіжного центру.

Отриману інформацію доцільно закріпити на мапі населеного пункту для наочної демонстрації вже наявної молодіжної інфраструктури та місць і напрямів організації роботи майбутнього молодіжного центру.

- *Опитування молоді* через соціальні мережі, в закладах освіти та місцях збору молодіжних формацій (субкультур) дасть змогу визначити нагальні потреби молоді даного населеного пункту а також механізми мотивації молодих людей до молодіжних ініціатив і проектів.

3. *Визначення пріоритетних проблем* молоді даного населеного пункту за результатами опрацювання інформації оцінки потреб. Із сформульованого переліку проблем доцільно виокремити декілька, наприклад, три основні проблеми, які не вирішуються діючою системою роботи з молоддю і які реально розв'язати створенням молодіжного центру.

Результатом цієї роботи має бути чітко сформульована ідеологія діяльності центру: на яку аудиторію спрямована робота, які молодіжні питання мають вирішуватися, які результати, на перспективу, будуть демонструвати успішність роботи закладу.

4. *Вивчення позитивного досвіду*, який в подальшому буде використаний при організації роботи молодіжного центру: збір інформації про «успішні кейси» створення молодіжних центрів в інших містах/країнах, співставлення їх з наявною ситуацією у населеному пункті, а також пошук інформації про невдалі історії, що допоможе краще оцінити ризики.

5. *Інформування та переконання* громадськості та представників місцевих органів влади щодо необхідності створення молодіжного центру має включати:

1) розробку презентації ідеї створення Молодіжного центру: мета діяльності, очікувані результати, аргументовані потреби. Чітка аргументація доцільності, яка знадобиться при переконанні владних структур, які виділятимуть кошти;

2) етап активної презентації ідеї та залучення якомога більшої кількості стейкхолдерів: молодь, організації-партнери, громадські об'єднання, засоби масової інформації, влада, бізнес, донори. Це круглі столи, стратегічні сесії, світові кафе, інформація на молодіжних заходах і форумах.

3) проведення перемовин з представниками влади з метою отримати підтримку створення молодіжного центру, а також попередньо визначитися з такими питаннями, як фінансування (державний бюджет, місцевий бюджет, спонсорські внески), приміщення.

Результатом цього етапу є:

- команда односторонців, які в перспективі стануть активом роботи молодіжного центру;
- згода та підтримка з боку представників владних структур;
- пріоритетні напрями роботи центру;
- визначення кола організацій-партнерів та бенефіціарів організації центру.

3.2. Планування діяльності молодіжного центру

Планування (або визначення пріоритетних напрямів роботи центру) передбачає формування команди, яка здійснює планування роботи молодіжного центру, розробляє програму, забезпечує обладнання та облаштування приміщення центру, оформлює необхідні документи. Усе це має бути зображено у календарному плані та обґрунтовано у показниках. Адже перед початком роботи центру організатори мають чітко усвідомлювати стратегію

діяльності: які завдання має вирішувати центр; на що спрямовані ті чи інші форми роботи з молоддю; за якими показниками буде оцінюватися досягнення результатів.

На початку планування доцільно ознайомитися з нормативною базою, що регулює діяльність молодіжних центрів, а також доцільно поспілкуватися з партнерами, які вже мають досвід організації роботи подібного закладу.

1. *Формування команди* (розподіл функцій). На етапі планування та офіційного оформлення молодіжного центру має бути розподілено функції серед учасників ініціативної групи щодо розподілу обов'язків: хто бере на себе планування діяльності і оформлення відповідних документів; хто вирішує організаційні питання та узгодження окремих пунктів з партнерами та представниками влади. З цією метою доцільно розробити покроковий план організаційних питань і розподілити обов'язки, відповідно до особистих якостей і побажань учасників команди. Таке планування дасть змогу визначити, кого ще потрібно долучити до організаційної роботи (економіста, представника зі зв'язків з громадськістю тощо).

2. *Розробка проектної пропозиції* щодо діяльності молодіжного центру. На основі інформації щодо потреб і проблем молодіжної аудиторії, ресурсів та інфраструктури молодіжної роботи громади організаційна команда має сформулювати *концептуальні питання діяльності* молодіжного центру.

Мета діяльності молодіжного центру має бути чітко сформульована та зорієнтована на вирішення основних (і конкретних) молодіжних проблем, які є актуальними для молоді даної громади (результати попередньої роботи).

Візія – загальне бачення завдань і результатів діяльності закладу.

Напрями діяльності центру формуються відповідно до попередньо визначених (згідно оцінки молодіжних потреб) актуальних напрямів молодіжної роботи. Знову ж таки, напрями діяльності мають бути узгоджені з молодіжними запитами, в той же час реалістичними. Недоцільно на етапі планування писати про 15 напрямів діяльності, які не будуть кадрово та ресурсно забезпечені.

Напрями роботи центру формуються відповідно до потреб та інтересів молоді населеного пункту. Перспективними напрямами роботи центру є: активізація молодіжної діяльності; створення умов та об'єднання діяльності молодіжних громадських об'єднань, молодіжних рад; навчання спеціалістів, які працюють з молоддю, представників громадських організацій і суспільно активної молоді (програма «Молодіжний працівник»); інформаційно-методична база молодіжної роботи (яку можна буде рекомендувати працівникам установ і відомств інших сфер діяльності, наприклад, у школи або для центрів соціальних служб); організація тематичних гуртків і клубів молодіжної роботи; проведення інформаційних кампаній з формування позитивного іміджу молодіжної роботи, залучення молоді.

Основні напрями діяльності молодіжного центру

напрями діяльності	форми реалізації
Утвердження громадянської позиції та розвиток лідерських якостей молоді	<ul style="list-style-type: none"> • неформальна освіта (лекторії, тренінги, майстер-класи, робочі візити) • підтримка та реалізація тематичних молодіжних проєктів • тематичне таборування
Національно-патріотичне виховання	
Популяризація здорового способу життя молоді	
Творчий розвиток особистості, підтримка талановитої молоді	<ul style="list-style-type: none"> • гуртки за інтересами • ярмарки талантів • молодіжні проєкти • гранти
Сприяння працевлаштуванню	<ul style="list-style-type: none"> • профорієнтаційна робота • участь у громадських роботах • тренінги, семінари щодо підвищення рівня фінансової, економічної та підприємницької грамотності молоді • формування ефективних молодих лідерів бізнесу та компетентностей щодо ведення бізнесу • стажування
Підтримка громадської активності молоді	<ul style="list-style-type: none"> • взаємодія з громадськими організаціями та об'єднаннями • волонтерська діяльність • ресурсна підтримка молодіжних ГО
Змістовне дозвілля молоді	<ul style="list-style-type: none"> • організація культурних та дозвіллевих заходів • молодіжні проєкти
Інформаційно-просвітницька робота	<ul style="list-style-type: none"> • вивчення громадської думки • вивчення національного та міжнародного досвіду • інформаційно-просвітницькі заходи • підготовка інформаційних та рекламних матеріалів • підтримка роботи веб-ресурс центру

Джерело: розроблено науковцями ДІСМП відповідно до Типового положення про молодіжний центр.

Види та форми діяльності – мають відповідати напрямам роботи і враховувати специфіку роботи з молодіжною аудиторією.

Очікувані результати. Робота центру має сприяти вирішенню питань, які актуальні для молоді даного населеного пункту. Саме за таких умов діяльність центру буде ефективною, але в подальшому непотрібно буде щорічно доводити доцільність його існування. Тому перед початком організації роботи має бути спрогнозовано очікуваний результат, який має бути зрозумілим, досяжним і який можна буде оцінити.

Моніторинг та оцінка діяльності центру. На етапі планування потрібно передбачити яким чином і в який термін буде проводитися аналіз результативності діяльності центру та розробити відповідні *індикатори/показники*, за якими буде проводитися оцінка досягнення запланованих результатів. Показники роботи центру та досягнення очікуваних результатів не мають обмежуватися кількістю проведених заходів або кількістю

залученої до них молоді (хоча така інформація має бути врахована при проведенні оцінки діяльності закладу). Повинна бути розроблена методика оцінки результативності діяльності центру, що дасть змогу відстежувати якісні зміни, що мають відбутися у молодіжній аудиторії як результат роботи центру.

Методи отримання інформації щодо результатів діяльності центру відповідно до запланованих мети і завдань такі:

- статистична інформація відповідно до напрямів діяльності;
- обговорення отриманих результатів;
- зворотній зв'язок: опитування молодіжної аудиторії, в тому числі через соціальні мережі;
- оцінка і аналіз бюджету (оцінка наявних ресурсів);
- моніторинг власної (поточної) роботи;
- початкова оцінка ситуації.

Показники, за якими можна проводити оцінку діяльності та результатів досягнення стратегічних завдань:

кількісні

- збільшення залученої молодіжної аудиторії;
- кількість залученої молоді упродовж певного періоду;
- залучення партнерів;
- залучені ресурси;
- кількість проведених заходів/проектів;
- кількість досліджень;

якісні

- зміна поведінки та рівня обізнаності молоді;
- вихід успішних людей із числа залучених до роботи центру;
- успішні кейси;
- інформація в засобах масової інформації;
- ефективність (відвідуваність) сайту, соціальних медіа;
- вплив центру на суспільно-політичну сферу.

Планування методів оцінки ефективності діяльності та індикаторів такої оцінки дасть змогу здійснювати поточний моніторинг діяльності центру та, за потреби, корегувати завдання та напрями роботи.

Виходячи із запланованих пропозиції щодо змісту та напрямів молодіжної роботи, має бути розроблена **організаційна складова**: кадрове, фінансове та організаційне забезпечення діяльності: штатний розпис, розрахунок кошторису, фінансово-календарний план (табл. 3.2). Перед розробленням штатного розпису і розрахунком кошторису необхідно «змодельювати» структуру молодіжного центру, враховуючи напрями роботи, організацію діяльності закладу, а також, у разі якщо центр планується розмістити у окремому приміщенні, потрібно передбачити його обслуговування.

Типова структура молодіжного центру має включати такі види робіт:

- молодіжна робота;
- адміністрування: директор, заступник директора, юрисконсульт;

- фінансово-бухгалтерська служба: головний бухгалтер, головний спеціаліст;
- матеріально-технічне/господарське забезпечення: завідувач відділу (завгосп), прибиральниця, водій (за умови наявності транспорту).

Молодіжна робота – це відділи/сектори по роботі з молоддю відповідно до обраного напрямку роботи або форми роботи.

Наприклад, у структурі комунальної установи «Обласний молодіжний центр» Полтавської обласної ради діють три підрозділи, у яких працюють по три спеціалісти (начальник відділу і два фахівця): Обласний молодіжний центр праці; Центр патріотичного виховання та підтримки ініціатив молоді; Гендерний ресурсний центр.

У Комунальному закладі Київської обласної ради «Київський обласний молодіжний центр» діють три відділи:

- відділ бухгалтерського обліку та звітності;
- відділ сприяння зайнятості розвитку молодіжного руху та інформаційної політики;
- відділ культурно-просвітницьких програм та формування здорового способу життя.

Структура комунального підприємства «Молодіжний центр Дніпропетровщини «ДОР» складається із двох відділів: відділ організаційної та освітньо-проектної роботи; відділ взаємодії з громадськістю.

Розраховуючи кадрове забезпечення роботи молодіжного центру необхідно, окрім безпосередньої роботи з молоддю передбачити вирішення адміністративних та організаційних питань:

Таблиця 3.2

Організаційна складова роботи молодіжного центру

Кадрове забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> • розробка організаційної структури центру, посадових інструкцій працівників центру • затвердження штатного розпису • призначення та звільнення працівників
Адміністративна робота	<ul style="list-style-type: none"> • організація роботи відділів/секторів центру • видання наказів, контроль за виконанням • підписання договорів • розробка планів роботи, звіт про їх виконання
Взаємодія	<ul style="list-style-type: none"> • співробітництво з іншими молодіжними центрами • міжнародне молодіжне співробітництво • взаємодія із структурними підрозділами місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадськими організаціями та об'єднаннями • міжрегіональна взаємодія
Інформаційне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> • оформлення і ведення веб-ресурсу центру • комп'ютерне забезпечення: технічна та програмна підтримка
Фінансово-бухгалтерська діяльність	<ul style="list-style-type: none"> • ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності • відкриття фінансових рахунків центру • фінансове оформлення надання послуг

Джерело: розроблено науковцями ДІСМП відповідно до Типового положення про молодіжний центр.

Адміністративну роботу виконують директор/керівник центру, його заступник. Вона передбачає організацію та координацію роботи структурних підрозділів закладу, планування роботи та звітність, налагодження зовнішніх контактів та співробітництво з організаціями-партнерами як на національному так і на міжнародному рівні. Також одним із напрямів адміністративної діяльності є технічне (технічна та програмна підтримка) та інформаційне забезпечення роботи молодіжного центру.

Юридичну роботу (оформлення документації, договорів, укладання угод тощо) виконує юридичний консультант.

Фінансово-бухгалтерська служба виконує такі види робіт:

- ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності роботи центру;
- відкриття фінансових рахунків центру в органах Казначейства, установах банків;
- фінансове оформлення надання платних послуг відповідно до вимог чинного законодавства.

Цей напрям роботи здійснює головний бухгалтер, при великих обсягах фінансування може бути також головний спеціаліст та економіст.

Господарська діяльність. У випадку, коли заклад має власне приміщення, необхідно передбачити витрати та працівників, які будуть обслуговувати діяльність установи. Так, у штатному розписі комунальної установи «Запорізький обласний центр молоді» Запорізької обласної ради передбачено такі штатні одиниці, як завідувач господарством, електромонтер з обслуговування електрообладнання, слюсар-сантехнік, сторож, прибиральниця, дворник.

На основі планової структури центру, відповідно до запланованих обсягів роботи та організації діяльності, формується штатний розпис молодіжного центру, що обґрунтовує фонд заробітної плати за посадовим окладом спеціалістів, і проект кошторису витрат на організацію роботи центру. Результатом цього буде сформоване «бачення» діяльності напрямів та завдань роботи молодіжного центру та розроблена структура молодіжного центру.

3.3. Юридичне оформлення молодіжного центру

Юридичне оформлення молодіжного центру передбачає узгодження з органами влади концептуальних питань діяльності закладу, підготовку необхідної документації та юридичну реєстрацію молодіжного центру.

1) Визначення *правової форми та джерел фінансування* молодіжного центру. Організатори спільно з представниками влади та організаціями-партнерами мають визначити форму підпорядкованості молодіжного центру: яким чином він буде оформлений як державний заклад чи громадська організація. Вирішення цього питання, насамперед, залежить від того, за рахунок яких коштів буде здійснюватися фінансування: з державного або місцевого бюджету, за рахунок проектів або залучених інвестицій. Молодіжні центри, які зараз працюють в Україні, є закладами комунальної власності або громадськими організаціями.

На цьому ж етапі має бути встановлено обсяг і джерела фінансування закладу, що дасть змогу в подальшому більш реалістично сформувати проектну пропозицію. Відповідно до обсягу коштів формується штат працівників, напрями та форми роботи, можливість утримувати приміщення.

Фінансування молодіжного центру може здійснюватися із таких джерел:

- цільове фінансування за рахунок місцевого бюджету;
- грантові програми;
- реалізація проектів;
- внески відвідувачів за час перебування або окремі послуги;
- одноразові цільові внески;
- цільові внески юридичних осіб;
- добровільні внески юридичних та фізичних осіб;
- інші не заборонені законодавством джерела фінансування.

2) *Пошук локації* – від площі та територіального розміщення приміщення центру залежить, які напрями і форми молодіжної роботи буде реалізовувати центр. Головними вимогами до місця розташування центру є:

- зручна територіальна та транспортна доступність для молоді;
- рівно доступність і зв'язок з усіма районами проживання молоді.

Вимоги до функціональної *організації простору*:

- різноманітність наданих можливостей, багатофункціональність;
- гнучкість, рухливість, можливість трансформації простору;
- забезпечення можливості міжособистісного вільного спілкування;
- створення умов для творчої та дозвільної діяльності, а також умов для прояву і розвитку молодіжних ініціатив;
- забезпечення якісного відпочинку.

3) Коли визначені основні організаційні питання (правова форма, обсяг та джерела фінансування, приміщення), готується відповідна *документація* (заява, статут/положення молодіжного центру, розпорядження місцевих органів виконавчої влади щодо його створення) і здійснюється *державна реєстрація* молодіжного центру як юридичної особи.

Рішення про створення молодіжного центру комунальної форми власності приймається органом місцевого самоврядування (районною, міською, сільською радою), яким затверджується Положення про молодіжний центр, передбачається фінансування, державна реєстрація та контроль його за діяльністю. Положення регулює діяльність молодіжного центру та вміщує інформацію про юридичну назву; форму власності; місце знаходження; мету і предмет його діяльності; напрями діяльності; умови фінансування; механізми управління центром; умови ліквідації закладу тощо. Цей документ, якщо молодіжний центр є закладом комунальної власності, затверджується рішенням органу місцевого самоврядування та реєструється відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»¹⁹.

¹⁹ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15/stru>

3.4. Організація роботи молодіжного центру

Перед тим, як розпочати роботу з молоддю, мають бути вирішені такі питання:

- кадрове забезпечення центру;
- розробка внутрішньої документації;
- облаштування приміщення центру.

Кадровим потенціалом центру виступає організаційна група, яка розробляла ідею створення закладу та здійснювала організаційну роботу. До роботи залучаються також молодіжні активісти, волонтери. На початку роботи (а також і в подальшому) необхідно планувати проходження навчання спеціалістів центру та залученої молоді (волонтерів, активістів) відповідно до напрямів молодіжної роботи.

Організація ефективної діяльності молодіжного центру вимагає розробки *внутрішньої документації*, як фінансової (кошторис, план фінансування, штатний розпис, фінансова звітність), так і організаційної (посадові інструкції працівників, документообіг, бланки внутрішніх документів, план реалізації заходів). Цими питаннями займається адміністрація закладу. У нагоді початківцям стануть розробки молодіжних центрів, які вже мають досвід практичної діяльності.

Перед початком активних дій, проводиться *ремонт приміщення та його облаштування*. Доцільно проводити планування щодо дизайну та облаштування приміщення з урахуванням думок молоді, яка буде працювати у центрі, а можливо й відвідувати цей заклад. Після проведення всіх необхідних ремонтних робіт відповідно до попередньо розробленого дизайну, проводиться декор приміщення та облаштування необхідними меблями та технікою. До цього процесу можна залучити молодих людей, потенційних відвідувачів центру, волонтерів. У такому разі приміщення буде відповідати молодіжним запитам, а ремонт здійснений власними силами убезпечить в подальшому від псування меблів та обладнання.

Усі меблі та техніка розміщується згідно з планом дизайну. Формуються окремі зони: спілкування, відпочинку, творчості, занять спорту, розваг. Облаштовуються робочі місця працівників центру та встановлюється необхідне технічне обладнання. Завершують облаштування приміщення декоративними елементами для створення приємної, домашньої атмосфери. Закуповуються необхідні канцелярські товари, посуд, кава, чай, цукор, необхідні миючі засоби тощо.

З метою інформування молоді про роботу центру виготовляється вівіска та рекламна продукція (брошури, банера, листівки тощо).

Ще одним кроком початкової роботи молодіжного центру є його *урочисте відкриття*. Основним завданням такого заходу є офіційне визнання початку роботи, а також зібрання усіх зацікавлених сторін як молодіжних активістів, які вже залучилися до молодіжної роботи, так і представників влади, спонсорів, організацій-партнерів. На цей захід необхідно запросити представників ЗМІ та розповсюдити інформацію про перспективи роботи

центру в соціальних мережах та інтернет.

Відповідно до обраних напрямів молодіжної роботи, розробляється *план роботи молодіжного центру*, згідно якого реалізуються проекти та заходи, а саме:

- організація змістовного дозвілля: курси, ігри, майстер-клас, зустрічі з відомими особистостями, квартирники (фільми, читання, бесіди);
- неформальна освіта шкільної та студентської молоді;
- волонтерська діяльність: волонтерські заходи та акції (локальні та міжнародні);
- ресурсна платформа (допомога громадським організаціям у реалізації проектів);
- молодіжні обміни: як в межах області або України, так і за кордоном;
- інформування та висвітлення діяльності центру;
- підтримка ініціатив молоді: реалізація ідей, допомога у проведенні заходів;
- співпраця з іншими організаціями та установами;
- кампанії по залученню пасивної молоді;
- організація відпочинку та неформальної освіти в наметових таборах;
- інформація про підвищення кваліфікації, професійного рівня працівників.

Форми організації роботи з молоддю, які впроваджуються молодіжними центрами, перш за все, залежать від обраних напрямів роботи і наявних ресурсів.

Інновації – це об'єкти впровадження чи процес, що веде до появи чогось нового. Робота у цьому напрямку спрямована на генерацію молодіжних інновацій і є важливою та необхідною для розвитку центру. Інновації розробляються шляхом командної роботи методом «мозкового штурму», кібернетичних сесій, альтернативних сценаріїв майбутнього тощо. До такої роботи доцільно залучати експертів, представників організацій-партнерів.

Коворкінг (англ. Co-working – спільно працювати) – це модель організації роботи людей, найчастіше фрілансерів, з різним типом зайнятості у єдиному робочому просторі. Коворкінги характеризуються гнучкою організацією робочого простору та прагненням до формування спільноти резидентів та внутрішньої культури. Учасники залишаються незалежними і вільними, мають можливість спілкуватися, обмінюватися ідеями та допомагати один одному, на відміну від роботи вдома.

Проект (від лат. Projectus – кинутий вперед) – це обмежена в часі та ресурсах сукупність процесів, спрямована на створення нової цінності та вирішення гострої проблеми. Проектна діяльність дає змогу реалізувати та впроваджувати молодіжні ідеї та ініціативи і в подальшому оцінювати їхню результативність. Також реалізація проектів дозволяє залучати додаткове фінансування для реалізації молодіжних ініціатив через гранти та конкурси проектів. Для забезпечення проектної діяльності доцільно проводити консультації з партнерами, які мають досвід з реалізації проектів, та тренінги з проектного менеджменту.

Соціальний клуб. Одним із завдань молодіжного центру є залучення до спілкування та взаємодії якомога більшої кількості молоді, незалежно від

соціального статусу, національності, віку тощо. Це можливо за умови створення атмосфери, в якій відвідувачі зможуть легко спілкуватися між собою, що дасть змогу роз'яснювати та доносити інформацію, обмінюватися досвідом, об'єднуватися за інтересами.

Культурний центр. Для різностороннього розвитку молоді необхідно не тільки реалізовувати молодіжні та соціальні проекти, а й організовувати та проводити культурні заходи (майстер-класи, кінопокази, виставки тощо), тематичні лекції, інтернет-конференції, зустрічі з цікавими особистостями і, найголовніше, втілювати ініціативи відвідувачів центру.

Організація дозвілля. Щоб викликати зацікавленість молоді у відвідуванні молодіжного центру, обов'язковим є проведення розваг. Ігри та танці, концерти і вечірки – всі ці проекти повинні бути живими та неформальними. Форми проведення дозвілля мають змінюватися залежно від учасників та обставин.

Окрім планової діяльності, є напрями роботи, які розпочинаються ще до офіційного оформлення молодіжного центру, та є наскрізними на усіх етапах роботи це фандрайзинг, залучення партнерів та висвітлення та рекламування роботи молодіжного центру.

Як правило, виділених коштів не вистачає на усі молодіжні задумки та потреби. Тому одним із напрямків діяльності працівників центру має бути активний **пошук спонсорів** для придбання необхідних матеріалів, меблів, обладнання тощо. Тут у нагоді стануть контакти, сформовані ще на першому етапі оцінки потреб та ініціювання створення центру. Доцільно знайти можливість направити працівників центру на навчання з фандрайзингу, оскільки пошук джерел фінансування та ресурсів для забезпечення діяльності центру є тим напрямом роботи, що має впроваджуватися впродовж усього часу діяльності центру.

Поряд із пошуком спонсорських коштів, потрібно шукати **партнерів у подальшій взаємодії**. Цей процес є одним із напрямів роботи центру, оскільки партнери є тим ресурсом, який дає змогу залучати до молодіжних ініціатив та об'єднувати більше молоді. Партнерами діяльності центру можуть виступати: громадські організації, ініціативні групи; соціально-відповідальний бізнес; представники влади; державні заклади та установи, які працюють з молоддю (зклади освіти, клуби за місцем проживання тощо); засоби масової інформації.

Висвітлення та рекламування роботи молодіжного центру дає змогу залучати молодих ініціативних учасників та знайти партнерів і спонсорів. Інформація про центр повинна розміщуватися у засобах масової інформації, розповсюджувати у соціальних мережах, на сайті центру та інших організації і установ. Під час заходів молоді доцільно роздавати листівки, буклети тощо.

Звітність. Центр має публічно звітувати про результати своєї роботи, адже однією із проблем багатьох закладів є неможливість перевірки громадськістю їхньої діяльності. Офіційні звіти про роботу центру переважно вміщують інформацію про проведені заходи та витрачені ресурси, проте не завжди дають змогу оцінити ефективність проведеної роботи, що впливає на розв'язання проблем, які на етапі планування були визначені пріоритетами діяльності.

Періодично, відповідно до розроблених на етапі планування показників, має проводитися моніторинг ефективності діяльності центру. Це є основою адекватної звітності, оскільки передбачає оцінку не тільки кількісних показників роботи, а й її вплив на молодіжну аудиторію.

Висвітлення результатів діяльності має бути періодичним і публічним та складатися з річного звіту, який розміщується на офіційних інформаційних засобах, та результатів роботи центру, які надаються зацікавленим особам (представникам влади, спонсорам, партнерам).

3.5. Оцінювання ефективності роботи молодіжного центру

Працівники молодіжного центру мають бути зацікавлені у періодичній оцінці ефективності своєї діяльності, що дає змогу визначити існуючі недоліки організації та змістового наповнення, та врахувати це у подальшій роботі. Критерії, за якими оцінюється робота центру, сформульовані наказом Міністерства молоді та спорту України «Національний знак якості та критерії якості для молодіжних центрів»²⁰. Нормативним документом передбачені сім критеріїв оцінки якості діяльності місцевого молодіжного центру:

1) орієнтування на роботу з молоддю, створення відповідних умов для громадської діяльності молоді;

2) наявність компетентного персоналу;

3) сприяння розвитку якості роботи з молоддю;

4) забезпечення прозорих механізмів управління та фінансових процедур;

5) забезпечення участі молоді, молодіжних організацій в реалізації концепцій і програм центру;

6) використання при плануванні діяльності центру кількісних та якісних показників оцінки ефективності;

7) врахування в діяльності центру основних напрямів державної політики в молодіжній сфері.

Відповідно до визначених критеріїв, розроблено *Форму оцінки роботи молодіжного центру*, що вміщує основні показники організаційного забезпечення та проведення молодіжної роботи закладу упродовж року (додаток 2). Проведення щорічного моніторингу роботи молодіжного центру за тими самими показниками має стати однією із планових позицій, що дасть змогу визначати позитивні напрацювання та недоліки діяльності, які потребують корегування.

Зокрема показники оцінювання діяльності молодіжного центру стосуються таких позицій, як: організація роботи; напрями та форми молодіжної роботи; кадрове забезпечення; перспективи розвитку.

Організація роботи

Оцінювання організаційної складової роботи молодіжного центру включає загальну інформацію про заклад: назва, юридична і фізична адреси,

²⁰ Національний знак якості та критерії якості для молодіжних центрів: Наказ Міністерства молоді та спорту України від 03.08.2017 № 3284 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1061-17>

контактна інформація, організаційно-правова форма та інформація про засновників. Ці дані, як правило, не зазнають суттєвих змін упродовж року. Також наводиться інформація про фінансове та матеріально-технічне забезпечення роботи закладу, які можуть змінюватися упродовж поточного року.

Таблиця 3.3

Показники оцінювання організації роботи закладу

Загальна інформація про заклад	<ul style="list-style-type: none"> • повна назва • дата відкриття (рік) • юридична адреса • фізична адреса телефон • електронна адреса • сайт • сторінка у соціальних мережах
Юридична інформація	<ul style="list-style-type: none"> • організаційно-правова форма • інформація про засновника центру
Фінансування	<ul style="list-style-type: none"> • загальний обсяг фінансування за рік • джерела фінансування
Матеріально-технічне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> • приміщення: загальна площа, кількість кімнат • технічне забезпечення: комп'ютери, офісна техніка тощо

Джерело: розроблено науковцями ДІСМП відповідно до Типового положення про молодіжний центр.

Напрями та форми молодіжної роботи

Оцінювання безпосередньої роботи з молоддю, яка проводиться центром, насамперед, включає мету та напрями діяльності центру, закріплені у Положенні, а також організаційну структуру закладу (відділи, центри, сектори) та працюючі при центрі гуртки та секції тощо. Також подається інформація щодо молодіжної аудиторії, на яку спрямована робота центру: вік та соціальна категорія (учні, студентська молоді, безробітні, внутрішньо переміщені особи тощо). Доцільно оцінити середню кількість молоді, яка відвідує центр упродовж певних проміжків часу: щодня, щотижня, щомісяця, щороку.

Крім того, проводиться оцінка заходів, що були проведені центром упродовж року: молодіжних заходів та заходів неформальної освіти молоді. Також окрім їхньої загальної кількості, варто надати опис кожного із організованих заходів: форми проведення (акція, форум, табір тощо); напрям молодіжної роботи; категорії та кількості залучених учасників; терміну проведення. Доцільно вказати інформаційні та методичні матеріали молодіжної тематики, які були розроблені упродовж року.

При проведенні періодичного оцінювання роботи молодіжного центру доречно проводити опитування клієнтів як постійних, так і тих, хто залучається до участі в окремих заходах. Це дасть змогу отримати зворотний зв'язок з молодіжною аудиторією, дізнатися: що цікавить молодь; що вона вважає цікавим і корисним для неї, які форми та напрями роботи вона вважає пріоритетними і затребуваними. Результатом цього буде безпосередня оцінка ефективності напрямів і форм молодіжної роботи.

Показники оцінювання молодіжної роботи

Мета та напрями роботи	<ul style="list-style-type: none"> • мета діяльності центру згідно Положенням • основні напрями роботи з молоддю
Організаційна структура	<ul style="list-style-type: none"> • структура центру (відділи, центри, сектори тощо) • гуртки, секції тощо, які працюють при центри
Молодіжна аудиторія	<ul style="list-style-type: none"> • вік молоді, яка є клієнтами центру • кризові категорії молоді, на які спрямована діяльність • кількість осіб, які звертаються або відвідують заклад
Молодіжні заходи	<ul style="list-style-type: none"> • молодіжні заходи, які були проведені упродовж року • форма та зміст молодіжних заходів • заходи неформальної освіти, проведені упродовж року • форма та зміст заходів неформальної освіти молоді
Інформаційне забезпечення	<ul style="list-style-type: none"> • кількість та/або види інформаційних матеріалів • кількість та/або види методичних матеріалів

Джерело: розроблено науковцями ДІСМП відповідно до Типового положення про молодіжний центр.

Для отримання зворотної інформації від молодіжної аудиторії можна використовувати анкетне опитування учасників заходів та клієнтів центру; підсумкове обговорення по завершенню заходу з учасникам; форму збору інформації «Скринька побажань» або «Книга скарг та пропозицій». При проведенні молодіжного заходу можна передбачити підготовку інструментарію оцінки клієнтами роботи центру, що є досить корисним, оскільки залучає молодь до розробки правил і методик роботи центру.

Кадрове забезпечення

Організація та реалізація молодіжної роботи центру напряму залежить від кадрового забезпечення його діяльності. Необхідно проводити періодичне оцінювання професійного рівня спеціалістів, які працюють у центрі та залучаються до організації заходів та проектів. Має бути надана інформація про кількість працівників, які безпосередньо працюють у центрі на штатних посадах, кількість залучених працівників та кількості волонтерів, які долучаються до організації та проведення молодіжних заходів.

Важливим питанням є підвищення професійного рівня спеціалістів центру, зокрема, що стосується проходження навчання на курсах, семінарах, тренінгах тощо, або ж за програмою «Молодіжний працівник».

Ресурсом кадрової та організаційної роботи центру є взаємодія з організаціями-партнерами державного, громадського секторів та міжнародними організаціями. Налагодження ефективної взаємодії з організаціями-партнерами є одним із показників оцінювання діяльності молодіжного центру.

Показники оцінювання кадрового забезпечення

Працівники	<ul style="list-style-type: none"> • керівник • спеціалісти (штатні та залучені) • волонтери
Підвищення професійного рівня	<ul style="list-style-type: none"> • підвищення кваліфікації працівниками центру • навчання за програмою Молодіжний працівник
Співпраця	<ul style="list-style-type: none"> • державні служби, установи, організації • громадські організації та об'єднання • міжнародні партнери

Джерело: розроблено науковцями ДІСМП відповідно до Типового положення про молодіжний центр.

Оцінюючи діяльність центру упродовж року доречно визначити:

- які досягнення, на думку працівників центру, були визначальними, тобто позитивні досягнення, які закладають основу подальшої ефективної роботи;
- які напрями роботи вони вважають перспективними, тобто планування подальшої діяльності;
- які проблеми виникли у роботі молодіжного центру і яким чином в подальшому вони будуть вирішені.

Форма оцінювання роботи молодіжного центру розроблена відповідно до визначених показників (додаток 2).

ПІСЛЯМОВА

В умовах децентралізації у молодіжній сфері зростає роль молодіжних центрів і молодіжних просторів, що стають ядром молодіжної інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Задля розвитку молодіжних центрів у регіонах України мають бути розроблені рекомендації щодо структури та організації діяльності молодіжного центру; навчальні та тренінгові програми з підготовки спеціалістів молодіжних центрів за напрямами роботи; інформаційно-методичні матеріали за напрямами діяльності молодіжних центрів; інструментарій та показники вивчення думки молоді щодо потреб і бачення змісту діяльності молодіжних центрів у громаді: методологія моніторингу та оцінки ефективності роботи молодіжних центрів.

У регіонах України працюють молодіжні клуби та клубні об'єднання за місцем проживання, які є ресурсом молодіжної роботи та складають одну із дієвих ланок молодіжної інфраструктури на рівні громади. Діяльність клубів за місцем проживання реалізується за окремими напрямами: організація роботи гуртків за інтересами; спортивно-оздоровча робота; консультації і заняття педагога-психолога з підлітками та батьками; індивідуально-профілактична і корекційна робота; профілактична робота; взаємодія з соціальними установами; робота з батьками, організація психолого-педагогічної освіти батьків.

Міністерство молоді та спорту України одним із напрямів реалізації політики у молодіжній сфері на регіональному визначає забезпечення роботи клубів для підлітків за місцем проживання. У ряді регіонів впроваджуються програми підтримки діяльності клубів та об'єднань за місцем проживання. З метою об'єднання ресурсів та узгодження проведення роботи з дітьми та молоддю у громадах, створюються центри/клубні об'єднання, у складі яких працюють різнопрофільні клуби за місцем проживання.

Проте організація системної роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання потребує удосконалення нормативно-правової бази, яка визначить основні положення щодо організації роботи клубів та клубних об'єднань за місцем проживання, їх підпорядкованість, статус, права, завдання діяльності, функції та фінансово-господарську діяльність. Є необхідність розробити та затвердити Типове положення про клуб/центр за місцем проживання, що урегулює організаційні та правові питання організації діяльності таких закладів позашкільної освіти. Одним із важливих питань, що потребує нормативного врегулювання, є визначення джерел фінансування роботи таких закладів. Розвиток мережі молодіжних центрів, клубів за місцем проживання по роботі з дітьми та молоддю, створення умов для організації роботи з молоддю та забезпечення умов молодіжної участі є одним і пріоритетних напрямів реалізації молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белецька І. В. Діяльність клубних об'єднань за місцем проживання як специфічна умова дозвілєвої соціалізації підлітків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?ei=wDXpW-DhO8jJsQH1yZPYCg&q>
2. Боднарук Т. Клубна діяльність – одна з активних форм самореалізації особистості [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/outschool/10835/
3. Бородін Є., Літвінова Н. Діяльність Європейських молодіжних центрів у контексті підтримки Радою Європи неурядових організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03\(6\)/10beieno.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03(6)/10beieno.pdf)
4. Бочелюк В. Й. Дозвілєзнавство. Навч. посібник / В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 206 с.
5. Вербовая Н.В. Осипенко В.Е. Тренинг социального действия: Методическое пособие. – Калининград, 2006. – 80 с.
6. Веретенко Т. Г. Професійна підготовка студентів-майбутніх соціальних педагогів до діяльності у клубах за місцем проживання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <dsru.edu.ua/pedagogics/arhiv/31/4.pdf>.
7. З чого розпочати створення молодіжного інформаційного центру. Youth Information Starter Kits / Надруковано в рамках Міжнародного форуму «Від ініціативи – до дії», організованого Міністерством молоді та спорту України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eyica.org/page/publications>
8. Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні – 2017. – Київ. – 2017. – 193 с.
9. Каталог кращих практик молодіжної роботи в Україні. – Київ: Програма розвитку ООН в Україні, 2018. – 216 с.
10. Кжаклевська Е., Вільямсон Г. Молодіжна політика в Україні. Висновки Команди міжнародних оглядачів Ради Європи/ Видавництво Ради Європи, 2013. – 192 с.
11. Клінічна смерть клубів за місцем проживання [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://dt.ua/SOCIETY/klinichna_smert_klubiv_za_mistsem_prozhivannya.html
12. Кочубей Н. В. Соціокультурна діяльність: навчальний посібник /Н.В. Кочубей. – Суми: Університетська книга, 2015. – 122 с.
13. Многопрофільний молодіжний центр [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://in.ck.ua/cherkasskiy-mnogoprofilnyu-molodezhnyu-centr>
14. Молодіжна політика в умовах децентралізації. Методичні рекомендації для спеціалістів, які реалізують державну політику в молодіжній сфері / за ред. І.В. Пешої; ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». – К., 2018. – 28 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dismp.gov.ua/downloads/molodizhna-politika-v-umovakh-decentralizaciyi-2018/>
15. Молодіжні центри в Україні. Досвід, передумови, приклади створення [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Molodizhni_centrii_v_Ukrayini.pdf
16. Молодіжні центри в Україні: Досвід, передумови, приклади створення. – Київ, 2017. – 12 с.

17. Молодіжні центри. Основні принципи та засади: Методичні рекомендації. – Краматорськ, 2017. – 60 с.
18. Молодь України – 2017 / Результати соціологічного дослідження – Тернопіль: ТОВ «Терно-граф», 2017. – 72 с.
19. Молодь України. Дослідження молодіжного сектора: проблеми та перспективи/ За ред. О. І. Локшиної. – К.: Студія «uStudio Design», 2006. – 169 с.
20. Павловский В.В. Ювентология: проект интегративной науки о молодежи. – М.: Академический проект, 2001. – 304с.
21. Переглянута Європейська хартія щодо участі молоді у громадському житті на місцевому та регіональному рівнях від 21 травня 2003 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ydc.com.ua/2006/heanngs/docs/charte.doc>
22. Позашкільна освіта [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.pou.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=6
23. Позашкільний навчальний заклад «Центр роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.chernigiv-rada.gov.ua/news/view/5458>
24. Показники та форми оцінки молодіжної роботи на рівні громади / за ред. І.В.Пешої; ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». – К., 2018. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dismp.gov.ua/downloads/pokazniki-ta-formi-ocinki-molodizhnoyi-roboti-na-rivni-gromadi/>
25. Правове регулювання соціальної роботи з дітьми та молоддю у клубах за місцем проживання: проблеми та напрямки удосконалення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-1/doc/5/05.pdf>
26. Про діяльність Центру роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання у 2014-2015 навчальному році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://monitor.cn.ua/ua/rest/35155>
27. Сучасний європейський досвід формування та реалізації молодіжної політики: Навч. посіб. / С. Бородин, Ю. В. Борисова, Н. М. Літвінова, І. В. Хохрякова. - Д.: Пороги, 2008. – 116 с.
28. Участь молоді у процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентіві України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді (за підсумками 2017 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [реккол.: Жданов І.О., гол.ред.колег., Ярема О.Й. та ін.]. – Київ: ДП "Редакція інформаційного бюлетеня "Офіційний вісник Президента України", 2018. – 100 с.
29. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації – Тернопіль: ТОВ «Тернограф», 2017. – 100 с.
30. Центр підліткових клубів за місцем проживання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vinnitsa.info/news/fakel-pomer-vinnitskimi-pidlitkami-zaumetsya-univer.html>
31. Цілі, завдання, особливості та принципи роботи клубних об'єднань дітей за місцем проживання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://um.co.ua/10/10-4/10-49906.html>
32. Яременко Н.В. Дозвіллезнавство: навч. посіб. / Н.В. Яременко – Фастів: Поліфаст, 2007. — 460 с.

Молодіжні центри Ради Європи

Молодіжний Департамент Ради Європи

Директорат демократичного громадянства та участі, Страсбург 30, rue

Pierre de Coubertin

F-67000 Strasbourg

Tel.: +33 (0)3 88 41 23 00

Fax: +33 (0)3 88 41 27 77/78

e-mail: youth@coe.int

www.coe.int/youth

Європейський молодіжний центр 30, rue Pierre de Coubertin

F-67000 Strasbourg

Tel.: +33 (0)3 88 41 20 19

Fax: +33 (0)3 90 21 49 64

e-mail: eyf@coe.int

Європейський молодіжний центр, Будапешт Zivatar utca 1-3

H-1024 Budapest

Tel.: +36 1 438 10 60

Fax: +36 1 213 40 76

e-mail: eycb.secretariat@coe.int

www.eycb.coe.int

Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи

Рада Європи F-67075 Strasbourg Cedex

Tel.: +33 (0)3 88 41 21 10

Fax: +33 (0)3 88 41 27 51

e-mail: congress.web@coe.int

ФОРМА ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ МОЛОДІЖНОГО ЦЕНТРУ ЗА _____ РІК

Дата заповнення		Місто		Область	
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ					
1. Повна назва установи/закладу:					
2. Дата відкриття закладу/ установи (рік):					
3. Юридична адреса (індекс, вулиця, будинок, місто, область):					
4. Фізична адреса (індекс, вулиця, будинок, місто, область):					
5. Контактна інформація	Телефон			Електронна адреса	
	Сайт				
	Сторінка у соціальних мережах				
6. Організаційно-правова форма	1) державна установа	2) комунальний заклад	3) громадська організація	4) інше _____	
7. Інформація про Засновників МЦ					
8. Фінансування		Обсяг фінансування за рік _____ грн. Джерела фінансування: _____			
9. Приміщення (приміщення (оренда, власне), загальна площа приміщення, к-ть кімнат)		Приміщення (оренда, власне приміщення) _____ Загальна площа _____ Кількість _____ кімнат			
10. Технічне забезпечення (комп'ютери, офісна техніка тощо)					
РОБОТА З МОЛОДДЮ					
11. Мета діяльності центру згідно Положення/Статуту					
12. Основні напрями роботи з молоддю					
13. Структура центру (відділи, центри, сектори тощо)					
14. Які гуртки/секції працюють при центри, напрями та зміст їхньої роботи					
15. На молодь, якого віку, насамперед, спрямована робота центру		14-17 років 18-24 роки 25-30 років 30-35 років			
16. Категорії молоді, на які спрямована діяльність установи/закладу (напишіть):					
17. Середня кількість осіб, які звертаються / відвідують установу/заклад (не сума тих, хто приймав участь у різних заходах):		1. щодня - _____ осіб 2. щотижня - _____ осіб 3. щомісяця - _____ осіб 4. щороку - _____ осіб			
18. Кількість молодіжних заходів, які були проведені центром упродовж року		_____ заходів			
19. Форма і зміст проведених молодіжних заходів (інформація по кожному заходу окремо)		Форма організації заходу _____ Напрямок молодіжної роботи _____ Категорія молоді _____ Кількість учасників _____ Термін проведення _____ днів			
20. Кількість заходів неформальної освіти молоді було проведено протягом		_____ заходів			

року (тренінги, семінари, курси, лекції тощо)	
21. Форма і зміст заходів неформальної освіти молоді (інформація по кожному заходу окремо)	Форма організації заходу _____ Тематика навчання _____ На яку категорію молоді _____ Кількість учасників _____ Термін проведення _____ днів
22. Інформаційні та методичні матеріали, розроблені центром упродовж року	Форма (буклет, плакат, методичні матеріали) _____ Тематика _____ методи поширення (інтернет, друк)
КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
23. Керівник установи/закладу:	1. Прізвище, ім'я, по-батькові _____ 2. Рік народження _____ 3. Стать _____ 4. Освіта _____
24. Кількість працівників центру	1. Штатні працівники _____ 2. Залучені спеціалісти (за трудовою угодою) – _____ 3. Залучені спеціалісти _____ (працюють на волонтерських засадах) – _____
25. Кількість волонтерів, які залучаються до роботи центру (упродовж року)	
26. Кількість працівників центру які підвищили свою кваліфікацію на тренінгах, курсах та інших формах навчання? (упродовж року)	
27. Кількість працівників центру, які пройшли навчання за Програмою Молодіжний працівник (упродовж року)	
28. З якими державними службами, установами, організаціями співпрацює Ваша установа? (інформація по кожному партнеру)	Кількість державних організацій-партнерів _____ Установа/служба/організація _____ Напрями та форми співпраці _____
29. З якими громадськими організаціями співпрацює Ваша установа? (інформація по кожному партнеру)	Кількість громадських організацій-партнерів _____ Організація _____ Напрями та форми співпраці _____
30. Міжнародні організації-партнери, з якими співпрацює Ваша установа? (інформація по кожному партнеру)	Кількість міжнародних організацій-партнерів _____ Організація _____ Напрями та форми співпраці _____
ПРЕСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	
30. Найголовніші досягнення центру протягом року	
31. Перспективні плани роботи на наступний рік	
32. Найгостріші проблеми центру та шляхи їх вирішення	